

Välismaalaste seaduse ja rahvastikuregistri seaduse
muutmise seaduse eelnõu seletuskirja lisa 1

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar
SA Archimedes		
1	<p>Välismaalaste seaduse muutmisel tuleks meil kindlasti juhtida tähelepanu uue programmi kinnitamiskavatsusele käesoleval aastal, mis laiendab välismaalt Eestisse avaliku huvi täitmiseks saabuvate noorte tegevusvälja vabatahtlikust teenistusest tulevikus ka praktika ja tööprojektidele solidaarsusvaldkonnas. European Solidarity Corps määruse ettepaneku kohta leiab ülevaate siit: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/initiatives/com-2017-262_en ESK raames ei oleks solidaarsusvaldkonna praktika -ja töökohad seotud õppeasutustega, need projektid võivad toimuda riikliku agentuuri poolt akrediteeritud avalik-õiguslikes või eraõiguslikes organisatsioonides.</p>	<p>Täname tähelepanu juhtimast Euroopa Solidaarsuskorpuse määruse ettepanekule. Võtame teadmiseks, et viidatud määruse vastuvõtmisel ja jõustumisel võib olla vajalik vaadata üle välismaalaste seaduses sätestatud lühiajalise töötamise ning elamisloa õppimiseks andmise kord praktika eesmärgil. Välismaalaste seaduses on välismaalaste Eestis viibimine ja elamine praktika eesmärgil reguleeritud direktiivi 2004/114/EÜ alusel. Informeerime, et tulenevalt direktiivi 2016/801, millega muudetakse direktiivi 2004/114/EÜ ja 2005/71/EÜ, ülevõtmisest muudetakse välismaalaste Eestis viibimise regulatsiooni õppimise, praktika ning teadustöö eesmärgil. Eelnõu ning kavandatud muudatustega on võimalik tutvuda siin: https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/aa506-bffa-4982-ae06-d99efc3dfa97/Välismaalaste%20seaduse%20muutmise%20seadus.</p>
2	<p>Välismaalaste seadust muutes tuleks võtta arvesse kaasaegse ühiskonna tegelikku paarissuhete mustrit ning oleks mõistlik, kui Eesti riik võimaldaks siin töötaval välismaalasel võtta kaasa mitte ainult abikaasa, vaid see õigus laieneks ka elukaaslasele/kooselupartnerile (cohabiting partner on termin, mida sellistes seadustes kasutavad põhjamaad).</p> <p>Indrek Masing Indrek.Masing@archimedes.ee</p>	<p>Kehtiv välismaalaste seadus võimaldab teatud juhtudel anda viisa välismaalase abikaasale ning samuti taotlema elamisloa abikaasa juurde elama asumiseks. Muudatused, millega laiendatakse elamisloa taotlemise võimalust asumaks elama registreeritud kooselupartneri juurde, on kavandatud kooseluseaduse rakendusaktidega.</p>
Eesti Ametiühingute Keskliit		
3	<p>Toetame ettepanekuid, mis vähendavad bürokraatiat välismaalaste Eestisse asumisel. Samas rõhutame, et välistööjõu sisserände puhul on oluline</p>	<p>Võtame esitatud märkused teadmiseks. Kinnitame, et tööandjal on kohustus tagada töötajate kaitse diskrimineerimise eest ning järgida võrdse kohtlemise põhimõtet, seda nii kohapealse tööjõu kui välistööjõu osas.</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar
	<p>jälgida, et ei toimuks võõrtööjõu või kohapealse tööjõu diskrimineerimist.</p> <p>Kädli Moor Kadli.Moor@eakl.ee Peep Peterson Peep.Peterson@eakl.ee</p>	
Eesti Kirikute Nõukogu		
4	<p>EKN palub kaaluda välismaalaste seaduse täiendamist võimalusega, et allpoolnimetatud kahte sättesse lisataks ka mõiste „vabatahtlik“ –</p> <p>Sõnastada § 107 lõike 1², mis sätestab, millistel juhtudel ei kohaldata § 107 lg-s 1 sätestatud tasu maksmise nõuet, punkt 8 järgmiselt:</p> <p>„8) välismaalase, kes on vaimulik, nunn, munk või vabatahtlik, kutsub Eestisse usuline ühendus ning see kutse on kooskõlastatud Siseministeeriumiga;“</p> <p>Sõnastada § 181 lõike 1, mis sätestab, millistel juhtudel võib anda tähtajalise elamisloa töötamiseks ilma Eesti Töötukassa loa nõuet ja välismaalasele makstava töötasu suuruse nõuet täitmata, punkt 1 järgmiselt:</p> <p>„1) välismaalase, kes on vaimulik, nunn, munk või vabatahtlik, kutsub Eestisse usuline ühendus ning see kutse on kooskõlastatud Siseministeeriumiga;“</p> <p>Juhul kui Eesti õigusruumis ei ole juba avatud mõiste „vabatahtlik“ sisu, vajab see mõiste kindlasti määratlemist, kas siis antud konkreetsetes kontekstis välismaalaste seaduses, usulises ühenduses tegutseva vabatahtliku puhul kirikute ja koguduste seaduses või kui seda mõistet kasutatakse laiemas tähenduses ka teistes õigusaktides, siis selleks sobivas seaduses. Usuliste ühenduste poolt kolmandatest riikidest kutsutud vabatahtlike temaatika on olnud mitmetel juhtudel aktuaalne ning sel</p>	<p>Võttes arvesse VMS muudatusi, millega tugevdatakse välismaalaste töötamise registreerimise nõudeid (nt kehtestatakse 15.08.2018 jõustuvate muudatustega kohustus registreerida lühiajaline töötamine, kui tegemist on töötamisega teenuste vaba liikumise raames), ei pea me mõistlikuks töötamise registreerimise erisuse kehtestamist vaimulikule, nunnadele ja munkadele. Ettepanek, mis puudutab vabatahtlike töötamist usulise ühenduse juures, vajab täiendavat analüüsi. Eelneva tõttu ei kajastata muudatusi eelnõus.</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar
	<p>teemal on varemgi suheldud Siseministeeriumi ametnikega. Eeskätt on tekitanud usulistele ühendustele muret töötasu suuruse nõude olemasolu, kuivõrd usuline ühendus vabatahtlikule töötasu ei maksa ning sellise vabatahtlikuga seotud kulud kaetakse nt teda Eestisse lähetanud välisriigi partnerkiriku või misjoni-, heategeva või abiorganisatsiooni poolt.</p> <p>Andres Pöder ekn@ekn.ee</p>	
Eesti Kaubandus-Tööstuskoda		
5	<p>Piirarv. Kaubanduskoda juhib taaskord tähelepanu asjaolule, et ettevõtjate jaoks on välismaalaste seaduses kõige suuremaks kitsaskohaks sisserände piirarv, mis takistab Eesti ühiskonna arengusse panustavate välismaalaste Eestisse tööle tulemist. Probleemi tõsidusele viitab ka asjaolu, et 2018. aastaks ettenähtud piirarv täitus juba märtsis. Kuigi 1. juulist jõustuvad suure tõenäosusega mitmed muudatused seoses sisserände piirarvu regulatsiooniga ning tippspetsialistid vabastatakse piirarvu alt ka tagasiulatuvalt, ei ole need lahendused piisavad selleks, et leevendada sisserände piirarvu täitumisega seonduvat probleemi.</p> <p>Kaubanduskoda jääb 15.03.2018 Siseministeeriumile kirjaga nr 4/69 saadetud seisukohtade juurde ning teeb ettepaneku vabastada sisserände piirarvu alt välismaalased, kellele makstakse vähemalt 1,5-kordset Eesti keskmist palka ning välismaalased, kes tulevad Eestisse tööle kuni 2-aastase tähtajaga elamisloaga. Alternatiivina toetame lahendust, millega vabastatakse sisserände piirarvu alt välismaalased, kes töötavad usaldusväärse tööandja juures.</p>	<p>Võtame teadmiseks Kaubandus-Tööstuskoja seisukoha sisserände piirarvu küsimuses.</p> <p>Informeerime, et Vabariigi Valitsus kiitis 12. aprillil heaks ja saatis riigikokku välismaalaste seaduse muudatused, millega arvatakse sisserände piirarvu alt välja kahekordset keskmist palka saavate tippspetsialistid. Samuti pikendatakse seadusemuudatusega lühiajalist töötamist üheksalt kuult aastale, et laiendada ajutise tööjõu kasutamise võimalusi. Riigikogu võttis 13. juunil 2018. aastal vastu välismaalaste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse.</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar
6	<p>Peatöövõtja vastutus. Kaubanduskoda nõustub, et välismaalaste ebaseaduslik töötamine on aasta-aastalt suurenenud probleem, mis kahjustab ausat konkurentsiolukorda ning mille tõttu jääb riigil saamata maksutulu. Seetõttu toetame lahendust, et kui peatöövõtja on kasutanud ebaseaduslikku tööjõudu või on rikkunud välismaalaste Eestis töötamise tingimusi, siis kõrvaldatakse peatöövõtja riigihankest. Kuid samas peame vajalikuks rõhutada, et suures osas on probleemi tekitanud soovimatus lahendada sisserände piirarvu täitumisega seotud probleemi, mis on tingitud olukorra, kus oskustööjõudu üritatakse Eestisse tuua erinevaid skeme kasutades, mis kõik ei pruugi olla enam õiguspärasedki. Seetõttu on tekkinud olukord, kus põhiprobleemi lahendamata tõttu oleme sunnitud tegelema tagajärgedest tulenevate probleemidega. Kaubanduskoda ei pea sellist olukorda põhjendatuks.</p> <p>Kaubanduskoda ei toeta väljatöötamise kavatsuses sisalduvat lahendust, et peatöövõtja hakkab vastutama ka alltöövõtjate eest. Juhime tähelepanu sellele, et peatöövõtjal puudub võimalus saada infot selle kohta, kas tema alltöövõtja on kasutanud ebaseaduslikku tööjõudu või rikkunud välismaalaste Eestis töötamise tingimusi</p> <p>Kaubanduskoja hinnangul peaksid Tööinspeksioon, Politsei- ja Piirivalveamet ning Maksu- ja Tolliamet tegema omavahel tihedamat koostööd ning tõhustama järelevalvet välismaalaste seaduses sisalduvate tingimuste üle ning vajadusel ebaseaduslikult käituvaid tööandjaid ka sanktsioneerima. Leiame, et riik ei peaks oma järelevalve funktsioone panema peatöövõtjale või ettevõtjaile laiema.</p> <p>Eelnevast tulenevalt ei toeta me muudatust, mille kohaselt hakkab</p>	<p>Informeerime, et välismaalaste ebaseadusliku töötamise ennetamiseks ja tõkestamiseks kavandatavad muudatused viiakse ellu eraldiseisva eelnõuga, mistõttu vastavaid muudatusi VMS IV etapis ei kavandata.</p> <p>Vastavalt Vabariigi Valitsuse 4. mai kabinetiistungil otsustatule, esitatakse Riigikogule ettepanekud karistusseadustiku, välismaalaste seaduse ja riigihangete seaduse muutmiseks. Muudatused hõlmavad nii VMS-is sätestatud rahatrahvi määrade tõstmist, lühiajalise töötamise registreerimise kohustust teenuste osutamise korral, kui hankemenetlusest kõrvaldamise kohustus, kui hankemenetluses osaleva pakkuja või taotleja suhtes tuvastatakse, et teda on karistatud välismaalase Eestis töötingimuste rikkumise võimaldamise, sealhulgas välismaalaste seaduses sätestatud töötasu määrast väiksema töötasu maksmise eest. Vastavad muudatused saadeti koostööpartneritele mitteametlikuks kooskõlastamiseks 4. mai e-kirjaga, mille adressaadiks oli ka Kaubandus-Tööstuskoja esindaja. Võtame teadmiseks, et Kaubandus-Tööstuskoda toetab muudatust, millega kõrvaldatakse peatöövõtja riigihankest, kui ta on kasutanud ebaseaduslikku tööjõudu või on rikkunud välismaalaste Eestis töötamise tingimusi.</p> <p>Informeerime, et muudatust, millega sooviti laiendada hankemenetlusest kõrvaldamist, kui pakkuja on sõlminud või kavatseb sõlmida allhankelepingu alltöövõtjaga, keda on karistatud riigis ilma seadusliku aluseta viibivale välismaalasele töötamise võimaldamise eest või välismaalase Eestis töötamise tingimuste rikkumise eest, ellu ei viida. Küll juhime tähelepanu, et vastu on juba võetud riigihangete seaduse muudatus, mis nõuab ehitustööde hankelepingute puhul hankijalt igal juhul alltöövõtjate suhtes kõrvaldamise aluste kontrollimist. Muudatuse tulemusena tuleb ehitustööde hankelepingute puhul edaspidi juhul, kui alltöövõtja ei ole välismaalase töötamise reegleid täitnud, alltöövõtja asendada või leida muu viis töö teostamiseks, koostöös</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar
	peatöövõtja vastutama oma alltöövõtjate eest, sest peatöövõtjal ei ole võimalik kindlaks teha, kas tema alltöövõtjad on rikkunud välismaalaste seaduse tingimusi.	Rahandusministeeriumiga tuakse nimetatud muudatuse jõustumine varasemaks. Riigikogu võttis 13. juunil 2018. aastal vastu välismaalaste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse.
7	Kutsuja kohused lähetatud töötaja puhul Kaubanduskoda ei toeta välismaalaste seaduse muudatust, millega lühiajalise töötamise registreerimisel ja elamisloa töötamiseks taotlemisel lähetatud töötajale, on tööandja kohustused ja kutsuja kohustused sellel ettevõttel, kes on Eestis ja kelle juurde isik tööle lähetatakse. Kuna Eesti ettevõtja on töötelli, mitte välismaalaste tööandja, siis ei peaks Eesti ettevõtja ka vastutama välismaalaste seaduses sätestatud tingimuste täitmise eest.	Üldpõhimõttena antakse välismaalasele luba (kas siis viisa või elamisloa) Eestis registreeritud tööandja juures töötamiseks. Seda ka juhul kui tegemist on lähetatud töötajaga – sellisel juhul tuleb lühiajaline töötamine registreerida või elamisloa taotlemiseks esitada tööandja kutse Eesti tööandjal, kelle juurde välismaalane tööle lähetatakse. VMS mõistes on tööandja mitte ettevõtte, kes välismaalase Eestisse lähetab, vaid ettevõtte, kelle juures välismaalane tööle lähetatakse. Eestis registreeritud tööandja nõue on kehtestatud põhjusel, et elamisloa menetluses kontrollitakse tööandja tausta ning tööandjale kohalduvad kutsuja kohustused. Tööandja vastutuse regulatsioon on efektiivse töörande toimimise üks olulisematest põhimõtetest. Erisust, mille kohaselt ei pea välismaalasel olema Eesti tööandjat, kes tema eest ka vastutab, ei ole täna ühelegi kategooriale töötajatele kohaldatud. Põhimõtte, mille kohaselt on kutsuja kohustused Eesti tööandjal, keda VMS mõistes käsitletakse tööandjana, kehtib juba täna. Õigusselguse eesmärgil täpsustatakse, et kutsuja kohustused on Eesti tööandjal ka juhul, kui tegemist on lähetatud töötajaga.
8	Töötukassa luba Väljatöötamise kavatsusega soovitakse muuta Töötukassa loa regulatsiooni selliselt, et PPA kontrollib elamisloa menetluse käigus, kas töökohta, millele soovitakse välismaalast tööle võtta, ei ole võimalik täita töökohale esitatavatele kvalifikatsiooni- ja kutsenõuetele vastava Eesti kodaniku,	Kinnitame, et muudatustega ei oleks muutunud elamisloa taotlemise protsess pikemaks. Võttes arvesse, et Sotsiaalministeerium tööturu olukorra kontrollimist elamisloa menetluses ei toeta, ei kavandata välismaalaste seadusega vastavat muudatust.

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar
	<p>Euroopa Liidu kodaniku ega Eestis elamisloa alusel elava välismaalasega ning töökoha täitmine välismaalasega on põhjendatud tööturu olukorda arvestades ning Eesti Töötukassa andmetele tuginedes. Vastava otsuse tegemisel tugineb PPA Töötukassa hinnangule. Juhul, kui elamisloa menetluse käigus selgub, et välismaalase tööle võtmine ei ole tööturu olukorda arvestades ning Eesti Töötukassa andmetele tuginedes põhjendatud, keeldutakse elamisloa andmisest.</p> <p>Toetame põhimõtet, et Töötukassa loa andmine välismaalase tööle võtmiseks oleks tööandjale võimalikult vähekoormav ning haldusorganitele menetluse vaates mõistlikum. Samas oleme saanud ettevõtjatelt tagasisidet, et Töötukassa loa saamine käib väga kiiresti. Pigem kurdavad ettevõtjad selle üle, et PPA-l võtab liiga kaua aega elamisloa taotluse läbivaatamine. Seetõttu tekib meil küsimus, et kas PPA-le täiendava ülesande panemine ei pikenda elamisloa taotlemise protsessi, arvestades et PPA on juba praegu elamisloa taotlustega ülekoormatud.</p>	
9	<p>Elukoha registreerimine Toetame muudatust, millega lubatakse ajutise viibimisalusega Eestis viibivatel välismaalastel registreerida oma elukoht rahvastikuregistris.</p>	<p>Võtame teadmiseks, et Kaubandus-Tööstuskoda toetab muudatust</p>
10	<p>Välismaalase isikukood Oleme saanud ettevõtjatelt tagasisidet, et välismaalase isikukoodi saamise protsess võtab liiga kaua aega. See toob omakorda kaasa täiendava halduskoormuse ettevõtjale. Näiteks on esinenud juhtumeid, kus tööandja registreerib välismaalase töötamise ilma isikukoodita, kuid see kanne kehtib vaid viis päeva. Kui välismaalasele ei anta selle aja jooksul isikukoodi, peab tööandja kannet veel pikendama. Seetõttu teeme ettepaneku kiirendada isikukoodi väljastamise protsessi.</p>	<p>Informeerime, et töös on muudatus, millega antakse välismaalastele edaspidi isikukood PPA poolt lühiajalise töötamise registreerimise menetluse käigus.</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar
	Marko Udras Marko.Udras@koda.ee Mait Palts Mait.Palts@koda.ee	
Eesti Linnade ja Valdade Liit		
1 1	<p>Välismaalaste seaduse ning teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsuse kohane uus regulatsioon avaldab mõju teiste sihtgruppide hulgas ka kohaliku omavalitsuse üksustele (KOV), kuna ajutise viibimisalusega välismaalaste rahvastikuregistrisse kandmine laiendab oluliselt isikute ringi, kes võivad enda elukoha rahvastikuregistris registreerida. Tulenevalt ajutise viibimisaluste keerukusest, nõuab rahvastikuregistri kannete eeltingimustele vastamise kord ka senisest suuremat koostööd Politsei- ja Piirivalveametiga.</p> <p>Väljatöötamiskavatsuses väikeseks hinnatud mõju KOV asutustele hindasid näiteks Tallinna linnaosavalitused pigem suureks. Kuigi ajutise viibimisalusega isikute elukoha registreerimine on vabatahtlik, soovivad nad pigem registreerida elukoha, et saada elukohajärgsusega kaasnevaid teenuseid ja soodustusi.</p> <p>Muudatus mõjutab oluliselt KOV-ide halduskoormust. On tervitatav, et eelnõu koostamisel on kavandatud täiendavalt analüüsida ja hinnata sotsiaalseid mõjusid ning mõju riigiasutuste ja KOV asutuste korraldusele, kaasates eelnõu koostamisse otseselt puudutatud huvigruppe. Teeme ettepaneku analüüsida ning hinnata ka kohalike omavalitsuste asutustele kaasnevaid kulusid ja kaasata KOV esindajad eelnõu koostamise protsessi.</p> <p>Elukoha registreerinud välismaalasele kehtivad kõik kohaliku omavalitsuse teenused, mis igale kodanikule</p>	<p>Eelnõu muudatustega kavandatakse võimaldada ajutiselt viibivatel välismaalastel (st välismaalased, kes viibivad Eestis pikaajalise viisaga või kellel on EL direktiividest tulenevalt pikemaajaline viibimisõigus Eestis) oma elukoht registreerida rahvastikuregistris. <u>Valdavas osas on tegemist välismaalastega, kes Eestis töötavad lühiajaliselt ning kelle eest Eestis makstakse makse.</u> Sotsiaalministeeriumi hinnangul võib ajutiselt Eestis viibivate välismaalaste elukoha registreerimine avada neile ligipääsu KOV teenustele, kuid see sõltub KOV-ist. Sotsiaalseadustiku üldosa seadus (SÜS) on selgelt piiritletud õigustatud isikute ringi Eesti kodanike, pikaajalise elaniku elamisloa või alalise elamisõiguse alusel Eestis elava välismaalaste ning tähtajalise elamisloa või tähtajalise elamisõiguse alusel välismaalasega. Seega jäävad SÜS reguleerimisalast välja välismaalased, kes viibivad Eestis ajutiselt ilma elamisloata/elamisõigusega (viibivad Eestis nt viisaga). SÜS on sotsiaalhoolekande seaduse (SHS) üldseaduseks ning SHS-ist tulenevate kohustuslike KOV teenuste osas kohaldub seega SÜS-ist tulenev õigustatud isikute piirang. See tähendab, et KOV ei ole kohustatud kohaliku omavalitsuse teenuseid pakkuma ajutistele viibijatele. Küll aga sätestab SHS, et kohaliku omavalitsuse üksus võib korraldada sotsiaalteenuseid ja maksta täiendavaid sotsiaaltoetusi kohaliku omavalitsuse üksuse eelarvest kohaliku omavalitsuse üksuse kehtestatud tingimustel ja korras. Seega saab KOV ise otsustada, mis tingimustel ja kellele toetust makstakse või teenust antakse – ranitsatoetus, küttoetus, ravimitoetus, prillitoetus, erakorralise olukorra toetus jne. Ehk kõik KOV enda kehtestatud toetused ja teenused ja muu abi</p>

Ettepanek/märkus	SiM kommentaar
<p>ligipääsetavad. Näiteks kõik sotsiaalteenused (VT sotsiaalhoolekande seaduse 2.peatükk, st alates §14 kuni§46), haridusteenused (koolikoha tagamine, koolikohustuse täitmise järelevalve). Samuti teenuste pakkumine või pakkumise korraldamine KOKSist tulenevalt.</p> <p>Anne Lans Anne.lans@elvl.ee</p> <p>Jüri Võigemast info@ell.ee</p>	<p>on see, mille osas on KOV-idel autonoomia ning otsustusõigus, kas lähtuda SÜS põhimõtetest või mitte. Kui KOV otsustab ise laiendada teenuseid ajutistele viibijatele, tuleb see katta KOV enda eelarvest.</p> <p>Silmas peab pidama, et muudatuse järgselt, kui isik oma elukoha registreerib, suureneb KOV tulubaas, kuna osa isiku tulumaksust eraldatakse elukohajärgsele kohalikule omavalitsusele, mis aitab KOV teenuste kulu katta. Selleks, et teenuste pakkumisega KOV kulud oleksid võimalikult suurel määral kaetud, on seatud nõue, et elukoha võib registreerida üksnes ajutine viibija, kelle viibimisõigus ületab 183 päeva. Üldjuhul tekib välismaalasel siis Eestis maksekohustus. Täiendatud prognooside kohaselt on potentsiaalsete elukoha registreerijate arv 9500 isikut, kellest 7800 viibivad Eestis töötamise või äritegevuse eesmärgil (u 6400 lühiajaliseks Eestis töötamiseks ning 1400 kaugtöö tegemiseks). Ülejäänud välismaalased on pereliikmed, õppurid jne. Seega u 82% neist välismaalastest, kes oma elukohta täiendavalt võivad registreerida, maksavad Eestis makse.</p> <p>Ajutiste viibijate elukoha registreerimise muudatused on kavandatud jõustada 1. jaanuaril 2021. aastal. See annab KOV-idele ka piisavalt aega, et oma sotsiaaltoetuste ja teenuste kord üle vaadata. Kindlasti ei ole aga muudatuse eesmärgiks, et KOV piirab kohalike teenuste pakkumist ajutistele viibijatele, samas kui isiku tulumaksu osa kantakse KOV-i tulubaasi.</p> <p>Seega võib muudatus KOV teenuste mõttes KOV-idele kaasa tuua mõju. Võttes arvesse, et Eestis on elukoha registreerinud isikute arv juuni seisuga pea 1,28 miljonit, kellest välismaa kodanikud 138402, ei moodusta lisanduvad 9500 isikut aastast olulist tõusu sihtgrupis.</p> <p>Kuna elukoha registreerimine ning isikukoodi moodustamine on juba täna kohaliku omavalitsuse ülesanded, siis eelnõu muudatusega KOV-ile uusi ülesandeid selles vaates ei panda. Seega ei</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar
		<p>ole vaja elukoha registreerimisega kaasnevat kulu antud eelnõu valguses arvestada. Küll lisatakse eelnõuga KOV-ile kohustus kontrollida, kas ajutiselt viibiv välismaalane vastab elukoha registreerimise eeltingimustele.</p> <p>Ajutise viibimisealusega võivad oma elukoha registreerida vaid need välismaalased, kellel on Eestis viibimise õigus üle 183 päeva, mistõttu on vajalik, et elukohta registreeriv KOV ametnik enne elukoha registreerimist kontrolliks välismaalase viibimise alust ning viibimisõiguse kestust. Vastavad andmed on kantud välismaalase viisakleebisele või elamisloakaardile. Orienteeruvalt võiks viisakleebise või elamisloakaardi kontroll elukoha registreerimiseks võtta 5-10 minutit. Oleme kavandanud teha RR-is arendusi, et KOV ametnikel oleks RR-i kaudu viibimisaluse ja -õiguse kontrolli võimalik teha viisade andmebaasi vastu. Kõik Eesti pikaajalise viisad kantakse viisaregistrisse. Prognooside kohaselt moodustavad u 92,5% nendest ajutistest viibijatest, kes potentsiaalselt võivad oma elukoha registreerida, Eesti pikaajalise viisaga viibijad. Seega suurema osa eeltingimuse kontrollist saab KOV ametnik teha andmebaasi vahendusel automaatselt. Kuna teiste liikmesriikide viisade/elamislubade kehtivust ei ole võimalik andmebaasidest kontrollida, siis ei ole siin võimalik ka elektroonilist lahendust teha. Väiksema osa ajutiste viibijate puhul tuleb seega käsitsi kontrollida eeltingimuste täitmist, toetudes PPA juhistele. Vajaduse korral on võimalik kontakteeruda ka PPA migratsiooninõustajaga telefoni või e-kirja teel.</p> <p>Lähtudes eeldusest, et viibimisõiguse kontroll võtab KOV ametnikul maksimaalselt aega 10 minutit (kuigi andmebaasi põhiselt võtavad üle 92% kontrollidest aega u 2 minutut) ning et potentsiaalsete elukoha registreerijate arv on 9500, kaasneks Rahandusministeeriumi hinnangul KOV-idele orienteeruvalt 26 000 eurot kulu aastas. Kuna viibimisõiguse</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar
		<p>kontrolli puhul on tegemist riikliku ülesandega, kaetakse KOV-idele vastavad kulud riigieelarvest.</p> <p>Rõhutame, et IT arendustega on suurema osa eelkontrollist võimalik teha andmebaasi põhiselt (mis võtab aega ca paar minutit), mistõttu ei too muudatus KOV-ile töökoormuse mõttes kaasa olulist mõju. Ei saa nõustuda teie argumendiga, et muudatusega kaasneb vajadus täiendavate töökohtade loomiseks (töötasu, tugitöötaja, administratiivsed kulud, majanduskulud, ruumikulu, koolitus jm), kuna tegemist on tavapärase elukoha registreeringu protsessiga, lisandub väikse kategooria registreerijate puhul eelkontroll, mis suures osas on võimalik teha andmebaasi põhiselt.</p>
Haridus- ja Teadusministeerium		
<p>1 2</p>	<p>Tervitame viisa saanute arvamist rahvastikuregistrisse. Kuid palume täpsustada eelnõu koostamisel, kuidas arvatakse viisa lõppedes isikud rahvastikuregistrist välja, kas see saab olema rahvastikuregistri või isiku enda ülesanne. Hetkel riigis viibimise aluse kehtivuse aega register ei küsi ja küsitakse ainult dokumendi numbrit. Rahvastikuregistris ajutiselt riigis viibivate välismaalaste registreerimine on väga oluline nt perearsti nimistusse saamise seisukohast, millele tuleks pöörata ka Sotsiaalministeeriumi tähelepanu, et parandada välismaalaste ligipääsu perearstiabile ja toetada nende arvamist perearsti nimistusse.</p>	<p>Rahvastikuregistri subjekti staatus lõpeb dokumendi (viisa) kehtivusaja lõppemisel või Eestis ajutise viibimise seadusliku alusega lubatud viibimisaja lõppemisel (juhul, kui Eestis viibitakse pikaajaliselt direktiivide 2014/55 või 2016/801 alusel antud teise liikmesriigi elamisloa või viisaga ning dokumendi kehtivus on pikem kui Eestis viibimise õigus). Vastavad muudatused viiakse sisse rahvastikuregistri seadusesse.</p>
<p>1 3</p>	<p>Palume eelnõus täpsustada, milline võib olla vahe õppeasutuse vahetamisel immatrikuleerimise ja eksmatrikuleerimise vahel, et elamisloa õppimiseks ei kaotaks kehtivust. Kas seda on planeeritud seaduses sätestada? Kuidas vastav info peaks liikuma õppeasutuse vahetamise kohta PPAse. Küsimus on selles, et otsus vastuvõtu kohta võib toimuda varem, kui immatrikuleerimine kooli.</p>	<p>Elamisloa õppimiseks andmise nõudeks on, et välismaalane peab olema õppeasutusse vastu võetud. Immatrikuleerimise nõuet ei ole. Seega ei ole probleemiks, kui immatrikuleerimine toimub hiljem, kui õppeasutusse vastu võtmine. Juhul, kui välismaalane soovib elamisloa kehtivusajal vahetada õppeasutust, siis tuleb enne uue õppeasutuse juurde asumist uuel õppeasutusel teavitada PPA-d, kuna ühtlasi võetakse üle ka kutsuja kohustused.</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar
		Muudatusega ei looda olukorda, kus välismaalane katkestab õpingud ühe õppeasutuse juures, kuid samas ei ole veel vastu võetud teise õppeasutuse juurde. Seega peab välismaalasel ühest õppeasutusest lahkumise puhul olema uus õppeasutus, kes ta vastu on võtnud, juhul kui soovitakse sama elamisloa alusel Eestis elamist ja õppimist jätkata. Juhul, kui välismaalane katkestab õpingud, viib see elamisloa kehtetuks tunnistamiseni. Üldjuhul võtab menetlus aega kuni kuu ning juhul kui selle kuu jooksul välismaalane võetakse vastu uude õppeasutusse, loa kehtetuks tunnistamine peatatakse.
1 4	Palume selgitada, keda on silmas peetud väljatöötamiskavatsuses praktika vahendajana. Nt lk 27 punktis V, kus räägitakse praktikale asumisest uue praktika vahendaja juurde. Maarja-Liisa Vahi Maarja-Liisa.Vahi@hm.ee	VTK-s on kõnekeelena kasutatud väljendid praktika vahendaja, kuid välismaalaste seaduse mõistes käsitleme praktika võimaldajana vastuvõtvat üksust, kelle juurde praktikant tuleb teadmisi, kogemusi omandama. Mõiste praktika võimaldaja on juba kehtivas seaduses.
Justiitsministeerium		
1 5	I Üldised märkused Esitatud VTK-d on keeruline lugeda, sest esitatud info ei anna kohati tervikpilti, miks muudatused tehakse, millised olid argumendid varasema regulatsiooni kehtestamiseks või miks need praktikas ei rakendunud.	Vastuseks VTK üldiste märkuste ja tervikpildi selgusetuse osas selgitame, et VTK-s on välja toodud käesoleval ajal praktikas esinenud probleemkohad ja ettepanekud muudatusteks nende lahendamiseks. Kokkuvõtvalt ja kajastamata kõiki tehnilisi tähelepanekuid, millega eelnõu koostamisel arvestame, vastame esitatud märkustele järgmiselt:
1 6	Suurinvestori regulatsioon. Selle kohta on märgitud (II osa, 4 punkti, 4.1. alapunkti, vii alapunktis „suurinvestori regulatsioon“, lk 7), et investeeritav summa on võrreldes teiste EL liikmesriikidega liialt kõrge ja ei täida oma eesmärki. Justiitsministeerium juhib tähelepanu asjaolule, et alles 2017. a jõustunud VMS regulatsiooni kehtestamisel peeti parimaks lahenduseks kehtestada suurinvestorile minimaalselt just 1 000 000 euro suurune otseinvesteeringu summa Eesti äriregistrisse kantud äriühingusse, mis investeerib peamiselt Eesti	2017. aastal jõustunud muudatuste väljatöötamisel lähtuti Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi analüüsist, mis toetus turuosaliste tagasisidele ning üldisele turupraktikale. VMS IV etapi raames arutasime MKM-i, Finance Estonia ja Rahandusministeeriumiga kehtiva suurinvestori regulatsiooni muutmise vajadust, kuna see ei ole saavutanud oma eesmärki välisinvesteeringute meelitamisel. Kõik osapooled nõustusid, et kehtiv regulatsioon seab väga ranged investeeringu nõuded. Valdavas osas liikmesriikides, kus investori regulatsiooni on rakendatud, on nõutava investeeringu suurus väiksem.

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar
	<p>majandusse, või teeb investeeringud investeerimisfondi, mille investeerimispoliitika kohaselt investeeritakse fondi vahendeid peamiselt Eesti äriregistrisse kantud äriühingutesse. VMS-i muutmise eelnõu nr 251 SE¹ kohaselt lähtuti summa valikul Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi pakutust, mis toetus turuosaliste tagasisidele ning üldisele turupraktikale ja mille kohaselt on ühe miljoni euro suurune investeering minimaalne riskikapitali investeeringu suurus ühte investeerimisfondi. Samuti nähtub seletuskirjast, et ka siis oli uuritud teiste EL liikmesriikide (Iirimaa, Kreeka, Saksamaa, Läti, Küpros, Portugal, Ungari, Bulgaaria, Prantsusmaa, Suurbritannia) praktikat. VTK-s tuuakse aga eeskujuna välja pigem madalama nõudega riigid (Bulgaaria, Läti, Kreeka, Saksamaa) või riik, kes arvestab investeeringuna ka kinnisvarasse investeerimist (Läti).</p> <p>VTK-st selgub, et 2017. aastal esitati kolm taotlust suurinvestorile elamisloa saamiseks (VTK II osa, 5 punkt, v alapunkt „välismaalased, kes taotlevad elamisluba suurinvestorina“, lk 15) ning VTK muudatuste tulemusel prognoositakse elamislubade arvu tõusu aastas 50-le. (VTK V osa „määratletud mõjud“, punkt 14.3 „avalduv mõju“, lk 29) sätestab, et muudatuste tulemusel „<i>võib mõnevõrra suureneda nende välismaalaste arv, kes saavad elamisloa suurinvestorina. [...] ei ole</i></p>	<p>Seetõttu tehti VTK-ga ettepanek suurinvestoritelt nõutavat investeeringu summat vähendada Samas arvestame Justiitsministeeriumi märkust, et just miljoni euro suurust investeeringut peeti parimaks 2017 a. jõustunud muudatuste väljatöötamisel ning on liikmesriike, kelle investeerimise määr on kehtiva Eesti regulatsiooniga võrreldav. Seetõttu eelnõuga investeeringu määra ei kavandata muuta.</p> <p>Kinnisvarasse investeerimist eelnõu muudatustega ei võimaldata, kuna selline investeering ei panusta Eesti majanduse arengusse. Jätkuvalt on võimalik investeerida üksnes Eestis registreeritud äriühingusse või investeerimisfondi, mille investeerimispoliitika kohaselt investeeritakse fondi vahendeid peamiselt Eesti äriregistrisse kantud äriühingutesse.</p> <p>Muudatustega ei kavandata ühildada investeeringu määrasid tippspetsialisti töödajale, elamisluba ettevõtluseks üldtingimustel taotlemisel ja elamisluba ettevõtluseks suurinvestorile, küll aga ühildatakse investeeringu mõistet ehk varade paigutust majandusliku tegevuse eri objektidesse. Kehtiva regulatsioon probleemiks on see, et investeeringu mõiste on erinevate aluste puhul erinev. Näiteks tippspetsialisti puhul loetakse investeeringuna sissemakstud omakapitali, mille eest on Eestis soetatud ja põhivarana arvele võetud kinnisvara, masinaid või seadmeid. Elamisluba ettevõtluseks puhul loetakse investeeritud kapitali hulka korraga nii ettevõtte omakapital kui ka arvele võetud põhivara ja allutatud laen. Elamisluba suurinvestorile puhul ei ole seaduses</p>

¹ Välismaalaste seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu nr 251 SE, Riigikogu XIII. Suurinvestori regulatsiooni selgitused leiab seletuskirja 3. osa punktis 3.2. „Suurinvestori elamisloaga seotud muudatused“, eelnõu § 1 punkt 68 (VMS § 197³). Riigikogu veebilehel kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/81c227d9-c0ff-49f8-a860-dcd4f958b124/Välismaalaste%20seaduse%20ja%20teiste%20seaduste%20muutmise%20seadus>

Ettepanek/märkus	SiM kommentaar
<p><i>samas põhjust eeldada, et see arv rohkem kui 50 isikut aastas oleks.</i>“ VTK-st ei selgu üheselt, mida tähendab “rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline investeeringunõue“. Kui palju võiks investeeritav summa väiksemaks muutuda ning millise riigiga me ennast võrrelda soovime, kas ainult Lätiga, sest ainult Läti puhul on välja toodud võrreldav elamislubade arv? Kas on kavas kinnisvarasse investeerimist arvesse võtta ja kas selline investeering (kui isik ostab endale Tallinna vanalinna korteri) on oma olemuselt suurinvestori investeering? Nendele küsimustele tuleks vastata eelnõu seletuskirjas.</p> <p>Suurinvestori küsimusega seonduvad VTK-s ka teised ettevõtjad, kes saavad elamisloa Eestisse investeeringuid tehes. VTK-s jääb lühikeseks osunud kirjelduse tõttu ebaselgeks probleemi olemus, mis tuleneb kehtivas õiguses erinevalt reguleeritud investeeringu nõuetest. Nimelt ei selgu, millised siis on praktikas ilmnenud raskused ettevõtjatele ja tööandjatele ning PPA-le seaduse rakendamisel. Selgust ei aita luua ka sõnastatud eesmärk, kus mainitakse vaid nõuete ühtlustamise vajadust, võttes arvesse regulatsioonide spetsiifikat. VTK II osa, 4.4. punkt „muud sh tehnilised muudatused“, vii osa „investeeringu nõuete ühtlustamine“, lk 11 kirjutatakse, et probleemiks on VMS-s ettevõtjale kapitali ja investeeringu nõue, mida on reguleeritud kolmel viisil: tippspetsialisti tööandjale, elamisloa ettevõtjale üldtingimustel taotlemisel ja elamisloa ettevõtjale suurinvestorile. VTK-s märgitakse, et „investeeringu nõuete erinev määratlus on praktikas põhjustanud raskusi nii ettevõtjatele ja tööandjatele seaduse mõistmisel kui PPA-le seaduse rakendamisel.“ Ebaselgeks jääb kas</p>	<p>täpsustatud, mida investeeringuga loetakse vaid on välja toodud, et tegemist peab olema otseinvesteeringuga. Investeeringu erinev käsitlus seaduses on praktikas põhjustanud raskusi seaduse mõistmisel ning selle rakendamisel. Lisaks on Rahandusministeerium juhtinud tähelepanu, et elamisloa ettevõtjale puhul on investeeringu definitsioon problemaatiline ning vajab muutmist, kuna 1) kui „investeeritud kapitali“ hulka loetakse, ilma täiendavate tingimusteta, äriühingu omakapital, muudab investeeringu nõude suuresti sisutuks, kuna vastav nõue oleks täidetud ka juhul, kui omakapitalina sisse makstud 65 000 eurot seisavad äriühingu pangakontol, on laenatud mõnele sidusettevõtjale vms., 2) kui „investeeritud kapitali“ hulka arvestatakse korraga nii omakapital kui arvele võetud põhivara, tekitab see olukorra, nõude saab täita, makstes sisse 32 500 eurot omakapitali ja soetades selle eest samas maksumuses põhivara. 3) tuleb arvestada, et põhivara hulka kuuluvaks loetakse ka tütar- ja sidusettevõtete osad, immateriaalsed varad ja ettemaksud. Ilmselt ei vastaks sättega taotletavale eesmärgile olukord, kus „investeering põhivarasse“ on vormistatud näiteks välismaise sidusettevõtte osalusena või ettemaksena mõnele seotud osapoolle. Seetõttu on mõistlik sarnaselt tippspetsialisti regulatsioonis välja toodud investeeringu käsitlusele muuta elamisloa ettevõtjale investeeringu käsitlust. Samuti on vaja seaduses õigusselguse huvides täiendada suurinvestori puhul, mida investeeringuna loetakse. Eelnevatel põhjustel ühtlustatakse nende kolme elamisloa liigi investeeringu nõuded aga mitte määrad. Investeeringu suuruse määratlemisel võetakse arvesse regulatsiooni spetsiifikat ja eesmärki.</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar
	<p>elamisloa liike on tulevikus VMS-s vähem. Kui investeeringute suuruse vahe väheneb, tekib küsimus, kas on vajadust enam mitme ettevõtlusega tegeleva investori elamisloa liigi jaoks.</p> <p>Probleemi lahendamise eesmärgiks on IV peatüki, 6 punkti „eesmärk ja saavutatava olukorra kirjeldus“, alapunktis vii „suurinvestori regulatsioon“ märgitud (lk 17) et „[m]uudatuste eesmärgiks on ajakohastada suurinvestori regulatsioon selliselt, et see vastaks paremini tegelike investeeringute suurusele ning oleks rahvusvahelises võrdluses konkurentsivõimelisem. Muudatustega soovitakse saavutada olukord, kus lisaks klassikalistele investoritele on hõlmatud ka start-upidesse investeerijad ning soodustatakse „targa kapitali“ hõlmamist, lihtsustades tingimusi neile investoritele, kes investeerivad ettevõtetesse, mis tegutsevad riigile olulistes valdkondades.“</p> <p>Kahjuks VTK ei ava „tegelike investeeringute suurust“ ega „riigile olulisi valdkondi, mistõttu on keeruline anda nendele küsimustele praeguses etapis ka tagasisidet.</p> <p>Probleemi lahendamise eesmärgina kordab VTK IV osa „kavandatud õiguslik regulatsioon“, punkt 10, alapunkt 10.1, punkt vii „suurinvestori regulatsioon“ (lk 26) probleemi lahendamise eesmärgis (IV osa, lk 17) toodut ning lisab, et Eesti majanduse arengule olulised valdkonnad kehtestab valdkonna eest vastutav minister käskkirjaga. VTK ei ava, miks on valitud õigusakti liigiks käskkiri ning mis perioodiks riigile olulisi valdkondi soovitakse sellega kehtestada ning kuidas saavad investorid ligi infole käskkirjas, mida ei avaldata Riigi Teatajas? Leiame, et valitud õigusakti liik peaks olema määrus.</p>	

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar
1 7	<p>VTK II osa „probleem, sihtrühm ja eesmärk“, 4.1. punkti „töörände regulatsioon“, v osa „peatöövõtja vastutus välismaalase ebaseadusliku töötamise puhul“ nimetab probleemiks ebaseaduslikku töötamist Eestis. Näitena tuuakse piirang kehtivas riigihangete seaduses, kus pakkuja ja taotleja kõrvaldamise alustena § 95 lg-s 1 on sätestatud hankijale keeld sõlmida hankelepingu ning hankija peab kõrvaldama sellisel juhul hankemenetlusest pakkuja või taotleja, kui ilmneb, et hankemenetluse pakkuja või taotlejate, keda või kelle haldus-, juhtimis- või järelevalveorgani liiget või muud seaduslikku või asjaomase riigihankega seotud lepingulist esindajat on karistatud riigis ilma seadusliku aluseta viibiva välismaalase töötamise võimaldamise eest. VTK kohaselt ei ole piirang piisav ebaseaduslikult töötavate välismaalaste ohjamiseks.</p> <p><i>„Kehtiv õigus ei sea samas vastutust kogu tarne- ja ahelahankes. Samuti ei ole vastutust seatud selleks puhuks, kui hankemenetluse pakkujat või taotlejat on karistatud välismaalase Eestis töötamise tingimuste rikkumise eest – nt tööle on võetud välismaalane, kellel on küll seaduslik alus riigis viibimiseks, kuid tema töötamist PPA-s ei registreerita ning välismaalasele ei maksta VMS-is sätestatud töötasu. Eelneva tõttu on kehtiva piirangu mõju ebaseadusliku töötamise takistamisele ainult osaline.“</i> VTK eesmärgist (lk 17 ja 25) nähtub, et soov on takistada peatöövõtja osalemine riigihankes, kui peatöövõtja või hankega seotud alltöövõtja on rikkunud välismaalaste Eestis töötamise tingimusi või kes on tööle võtnud ebaseaduslikult riigis viibiva välismaalase.</p>	<p>Informeerime, et välismaalaste ebaseadusliku töötamise ennetamiseks ja tõkestamiseks kavandatavad muudatused viiakse ellu eraldiseisva eelnõuga, mistõttu vastavaid muudatusi VMS IV etapis ei kavandata.</p> <p>Vastavalt Vabariigi Valitsuse 4. mai kabinetiistungil otsustatule, esitatakse Riigikogule ettepanekud karistusseadustiku, välismaalaste seaduse ja riigihangete seaduse muutmiseks. Muudatused hõlmavad nii VMS-is sätestatud rahatrahvi määrade tõstmist, lühiajalise töötamise registreerimise kohustust teenuste osutamise korral, kui hankemenetlusest kõrvaldamise kohustus, kui hankemenetluses osaleva pakkuja või taotleja suhtes tuvastatakse, et teda on karistatud välismaalase Eestis töötingimuste rikkumise võimaldamise, sealhulgas välismaalaste seaduses sätestatud töötasu määrast väiksema töötasu maksmise eest. Vastavad muudatused saadeti ministriumitele ja koostööpartneritele mitteametlikuks kooskõlastamiseks 4. mai e-kirjaga.</p> <p>Informeerime, et muudatust, millega sooviti laiendada hankemenetlusest kõrvaldamist, kui pakkuja on sõlminud või kavatseb sõlmida allhankelepingu alltöövõtjaga, keda on karistatud riigis ilma seadusliku aluseta viibivale välismaalasele töötamise võimaldamise eest või välismaalase Eestis töötamise tingimuste rikkumise eest, ellu ei viida. Küll juhime tähelepanu, et vastu on juba võetud riigihangete seaduse muudatus, mis nõuab ehitustööde hankelepingu puhul hankijalt igal juhul alltöövõtjate suhtes kõrvaldamise aluste kontrollimist. Muudatuse tulemusena tuleb ehitustööde hankelepingu puhul edaspidi juhul, kui alltöövõtja ei ole välismaalase töötamise reegleid täitnud, alltöövõtja asendada või leida muu viis töö teostamiseks.</p> <p>RHS muudatused seoses ebaseadusliku töötamise ennetamise ja takistamisega tehti välismaalaste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar
	<p>VTK ei ava, kuidas saaks peatöövõtja tagada allhankija või tarnija töötaja seadusliku töötamise või kui pikk võiks olla nn kett peatöövõtjast viimase alltöövõtja või –hankijani, et peatöövõtja suudaks olukorda nõ kontrollida. Milliseid dokumente peab peatöövõtja riigihankes esitama, mis tõendaksid, et kõik tema alltöövõtjad ja –hankijad vastavad seaduse nõuetele. Seletuskiri peaks vastama esitatud küsimustele.</p>	<p>seadusega, mille Riigikogu 2018. aasta 13. juunil vastu võttis.</p>
<p>1 8</p>	<p>VTK II osa, 4.3. punkt, i osa „viisa otsuste vaidlustamine“ (lk 8) kirjeldab Eestis kaheastmelist (haldusorgan-ministeerium) viisade vaidlustamise süsteemi ning viitab Euroopa Kohtu otsusele eelotsuseasjas C-403/16, milles kohus leidis, et liikmesriik peab ette nägema viisa andmisest keeldumise otsuste vaidlustamise võimaluse ka kohtus. Eesmärk on viia Eesti viisa vaidlustamise regulatsioon kooskõlla EL õigusega. Soovime rõhutada, et viisa otsuste vaidlustamisel tuleb võimaldada välismaalasel vaidlustada ainult viisa vorminõudeid. VTK-s toodud statistika tabel nr 4, lk 14 selgitab esitatud viisavaideid haldusorgan ja ministeeriumis ning prognoositakse, et tulevikus võiksid kohtusse pöörduda aastas 5-10 isikut. Puudu on statistika selle kohta, kui palju ministeeriumile esitatud taotlusi on praktikas rahuldatud ning kas kohtusse pöördujate arv on tuletatud sellest arvust.</p>	<p>Märgime, et viisa otsuste vaidlustamine lahendatakse eraldiseisva eelnõuga.</p> <p>VTK kohaselt lähtutakse kohtusse pöördujate arvu prognoosimisel sellest, kui paljud isikud on esitanud II astme vaide. Muudatustega kehtestatakse senise II-astmelise vaidemenetluse asemel I astmeline vaidmenetlus, mille järel võib taotleja kaebuse kohtu poole pöörduda. Kui eeldada, et kohtusse pöörduvad üksnes need välismaalased, kes seni esitasid pädevale ministeeriumile II astme vaide, on potentsiaalselt kohtusse pöörduvate välismaalaste arv u 5-10 isikut aastas. Detailsema statistika jaoks lisatakse vastava eelnõu seletuskirja ka teabe selle kohta, kui palju vaideavaldusi on rahuldatud. Siseministeerium hinnangul on piirang, millega võimaldatakse välismaalasel vaidlustada ainult viisa vorminõudeid, vastuolus Euroopa Liidu õigusega Euroopa Liidu lepinguga, täpsemalt põhiõiguste hartaga, millele Euroopa Kohus oma lahendis C-403/16 viitas. Euroopa Kohtu otsuse C-403/16 punktid 39 ja 42 näevad ette, et kohtul peab olema pädevus lahendada kõiki asjassepuutuvaid küsimusi. Märkime ka, et nii Nõukogu õigusteenistus ning Komisjoni õigusteenistus on mõlemad andnud EL viisa töörühma kohtumistel seisukoha, et piirang, millega oleks kohtukaebelõigus üksnes protseduuri üle, oleks vastuolus Euroopa Kohtu otsusega lahendis C-403/16.</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar
1 9	<p>VTK II osa, 4.4. punkt, i osa „siduv eelotsus“ (lk 9) toob välja probleemi õppeasutustega, kes on jätnud „<i>korduvalt teavitamata PPA-d välismaalase õppetöös mitteosalemist ning ei kontrolli välismaalasele Eestisse kutse andmisel õppuri tausta või võimekust õppetöös osaleda. Samuti on tööandjaid, kes on korduvalt rikkunud VMS-is sätestatud nõudeid. Sellises olukorras ei ole mõistlik igakordselt hinnata elamisloa või viisa taotlust, kuivõrd ametiasutustele on juba eelnevalt teada, et kutsuja ei ole usaldusväärne ning välismaalase Eestisse lubamine hõlmaks endas olulisi illegaalse immigratsiooni riske.</i>“ VTK (II osa, p 6.4, p „i“, lk 18 ja p 6.4. p „i“, lk 27) kohaselt on muudatuse eesmärgiks vähendada haldusorganite halduskoormust nende kutsujate puhul, kelle usaldusväarsuses on põhjust kahelda ning sellisel juhul jäetakse taotlus vastu võtmata, vähendades haldusorgani halduskoormust. Soovime märkida, et selliste tingimuste kehtestamisel tuleks jätta igaks juhuks haldusorganile diskretsiooniõigus, võimaldamaks hinnata rikkumiste kaalukust.</p>	<p>Siduva eelotsuse kohta tõite välja, et selliste tingimuste kehtestamisel tuleks jätta igaks juhuks haldusorganile diskretsiooniõigus, võimaldamaks hinnata rikkumiste kaalukust. Kinnitame, et oleme muudatustega kavandanud haldusorgani diskretsiooniõiguse.</p>
2 0	<p>VTK II osa, 4.3. punkt, ii alapunkt „diginomaadide viisa“ (lk 8-9) selgitab, et koos infotehnoloogia arengu võimalustega on üha rohkem levipinda leidnud eluviis, kus töötatakse veebipõhiselt, samaaegselt pidevalt erinevates riikides ringi reisides. Selliseid isikud, kes töötavad asukohast sõltumatult, elavad erinevates paikades, omamata alalist elukohta või elupaika, kutsutakse diginomaadideks. Selgitatakse, et diginomaadid ei mahu klassikalise töötamise reeglite alla, mistõttu ei ole nende Eestis tegutsemine kooskõlas seaduse nõuetega, kuid samas ei ole neil võimalik neid nõudeid ka täita. Selliseid isikuid on u 1400 (lk 14).</p>	<p>VTK-s on kasutatud mõistet „diginomaad“, kuid eelnõus kavandatakse kasutada mõistet „asukohast sõltumatu töötaja“, mille sisu seaduses defineeritakse.</p> <p>Märgite, et VTK ei too välja, miks ei võiks laiendada juba mõnda olemasolevat viisa liiki, nt töötamise või ettevõtlusega tegelemise viisaid ning neid sobitada ka diginomaadidele. Selgitame, et viisa antakse konkreetsel eesmärgil Eesti külastamiseks ning VMS seab kindlad tingimused viisa taotlemiseks, mh kui tegemist on töötamiseks antava viisa, õppimiseks antava viisaga või iduettevõtluseks antava viisaga. Nt töötamise puhul peab Eesti tööandja töötamise PPA juures registreerima, õppimise puhul on eelduseks õppeasutuse kutse, iduettevõtluse puhul peab ettevõte</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar
	<p>Diginomaadidele viisa andmine kaugtöö tegemise ja reisimise eesmärgil, on kõige paremini saavutatav uue regulatsiooni loomisega. Kehtiva õiguse kohaselt võib välismaalane taotleda viisat mh nt turismi eesmärgil, õppimiseks, sõprade/sugulaste külastamiseks, Eestis töötamiseks või ettevõtlusega tegelemiseks (lk 21). VTK ei too välja, miks ei võiks laiendada juba mõnda olemasolevat viisa liiki, nt töötamise või ettevõtlusega tegelemise viisad ning neid sobitada ka diginomaadidele.</p> <p>Märgime, et seaduses ei ole sobiv kasutada terminit „diginomaad“, sest tegemist on argikeelse, mitte juriidilise terminiga. Kuna VTK-s märgitakse, et „[r]egulatsiooni loomise vastu võivad rääkida sellega kaasnevate vajalike infotehnoloogiliste arendustööde maht ja kulud, aga ka sellega kaasnev halduskoormus konsulitele ja PPA-le.“ (lk 21), tõusetub küsimus, et kui diginomaadid on ka hetkel reisinud turismi jm viisadega, siis miks arvatakse, et halduskoormus peaks kasvama? Vt diginomaadide kohta märkust ka allpool</p>	<p>vastama iduettevõtte definitsioonile jne. Ühtlasi on võimalik taotleda turismiviisat, kuid selle alusel ei ole lubatud Eestis töötada. VMS mõistes on töötamine väga laialt defineeritud hõlmates igasugust tegevust, mille eest võib eeldada tasu saamist. Kehtiv VMS võimaldab välismaalasel küll ilma töötamise registreerimisega Eestis töötada kuni 5 päeva 30 päeva jooksul ning seega turistid, kes aeg-ajalt töö e-kirju loevad ja neile vastavad, et ole vastuolus seadusega. Küll aga – kui Eesti saabumise üks peamistest eesmärkidest on kaugtöö tegemine Eestis, siis kehtiv õigus ei võimalda viisat selleks taotleda. Töötamiseks antava viisa laiendamine kaugtöö tegijatele ei ole võimalik, kuna lühiajalise töötamise puhul on põhieesmärgiks töötamine Eesti tööandja jaoks. Seejuures on nõudeks, et tööandja on Eestis registreeritud ning et välismaalasele makstakse vähemalt Eesti keskmist töötasu. Reeglina diginomaadidel aga puudub Eestis kutsuja, kelle juures tööd tehakse. Eelpool kirjeldatu tõttu ei mahutu diginomaadid klassikalise töötamise reeglite alla, mistõttu ei ole nende Eestis tegutsemine kooskõlas seaduse nõuetega, kuid samas ei ole neil võimalik neid nõudeid ka täita. Iduettevõtluseks antava viisa laiendamine kaugtöö tegijatele ei ole võimalik, kuna iduettevõtte viisa eesmärgiks on iduettevõtte loomine Eestis. Kaugtöö tegijad aga soovivad jätkata töötamist välismaal asuva tööandja või ettevõtte jaoks. Seega on diginomaadidele viisa andmine kaugtöö tegemise ja reisimise eesmärgil kõige paremini saavutatav uue regulatsiooni loomisega. Oluline on seejuures sätestada seadises kindlad tingimused, millele taotleja peab vastama, et saada viisa asukohast sõltumatu töötajana, vältimaks väärkasutusi. Töökoormuse tõusu välisesindustele ja PPA-le eeldame seetõttu, et Eesti saab olema esimene riik maailmas, kes loob spetsiaalse viisa diginomaadidele. Diginomaadid ise on nimetanud viisa tingimusi ja töötamise reeglite ebaselgust üheks peamiseks takistuseks. Seega võib</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar
		eeldada, et kui loome selge ja läbipaistva regulatsiooni, ning võttes arvesse Eesti ettevõtluskeskkonna atraktiivsust, suureneb ka diginomaadide huvi Eestisse reisimise vastu.
2 1	<p>II Muud ja mõjudega seotud märkused</p> <p>VTK on esitatud kasutades selleks praegusel ajal mittekehtivat vormi. Kuigi VTK ei pea olema esitatud kindlal vormil, peab see sisaldama siiski kogu vajalikku infot, mida näidismõjudega ette näha (täpsemalt: www.just.ee/oma). Sel põhjusel ei sisalda Justiitsministeeriumile esitatud VTK nt kokkuvõtvat ja võimalikult tõendusmaterjalilt esitatud infot ettevõtete ja/või kodanike halduskoormuse suurenemise või vähenemise kohta. Juhime lisaks tähelepanu, et VTK-s on mõistet halduskoormus kasutatud läbivalt ka ekslikus kontekstis. Nimelt tuleb selle all mõista riigi põhjustatavat koormust (nt infokohustus, täiendavad või uued nõuded) eraisikutele/ettevõtetele. Riigiasutustele tekkivat koormust tuleks aga näha töökoormuse või töökorralduse muutmisena või ka tekkivate täiendavate kuludena. Palume sellega eelnõu koostamisel arvestada.</p>	Eelnõu seletuskirja koostamisel võtame arvesse, et riigiasutustele tekkivat koormust tuleks näha töökoormuse või töökorralduse muutmisena või ka tekkivate täiendavate kuludena.
2 2	<p>VTK mõjude alajaotis on koostatud mõjukriteeriumitele (sagedus, sihtrühm, ulatus ja ebasoovitavad mõjud) hinnanguid andes – väike/keskmine/suur. Selline jaotus kajastaks ja annaks analüüsitud mõjudele aluse lõppjärgelduse (oluline/ebaoluline) tuletamiseks, paraku ei ole kriteeriumitele antud väärtustele lisatud üldjuhul täiendavaid selgitusi, põhjendusi ja tõendusmaterjalist infot, mis ei võimalda neid ka objektiivselt hinnata. Üldiselt on kavandatavatest muudatustest mõjutatud sihtrühmade suurus ära</p>	<p>Sealhulgas täiendame seletuskirja osas, mis puudutab keelduvate otsuste tegemist ja nende arvu, 306 keelduvat otsust tehti 2017. a kokku, nendest 133 keelduvat otsust tehti õppeasutuse ebausaldusvärsuse alusel. Ehk rohkem kui kolmandik kõikidest keelduvatest otsustest (sh tööranne, pereränne jm) tehti õppeasutuse usaldusvärsuse tõttu.</p> <p>Eelnõu seletuskirjas on kavandatud mõjude osa ulatuslikumalt lahti kirjutada.</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar
	<p>toodud VTK V osas, kuid sellele lisaks tuleb analüüsida ka muud mõjukriteeriumite kohast infot, nt eriti mis puudutab võimalikke ebasoovitavaid mõjusid. Hinnates viimased nt väikeseks, tuleks need enne ka nimetada – selleks võivad olla nt võimalike infotehnoloogiliste arendustööde kulude suurus. Sihtrühma eeldatavat muudatustega kokkupuute sagedust (mida regulaarsem ja igapäevasem, seda suurem mõju) ja kohanemisvajadust ehk mõju ulatust (kas vajatakse nt pikka kohanemisaega) tuleks samuti analüüsida. Mõningatel juhtudel võib olla vajalik lisada sihtrühmi puudutavaid täpsustusi – nt p-s 14.51. (lk 37) tuleks lisada nende õppeasutuste arv, keda PPA on välismaalaste seaduse tähenduses lugenud ebausaldusväärseks, aga lisades ka õppeasutuste arvu, millega probleeme pole olnud. Samas punktis vajaks nt selgitamist, miks on ühel juhul juttu 133 keelduvast otsusest 2017. aastal ja teisel juhul 306 keelduvast otsusest.</p>	
<p>2 3</p>	<p>VTK üheks eesmärgiks on märgitud lihtsustada mitmeid riigipoolseid menetlusi. Siinkohal kerkib üles aga küsimus, kas sellega ei seondu mingid muud ebasoovitavate mõjude riskid. Nii nt võiks püüda hinnata riske ja leevendusmeetmeid olukordades, kus nt mitme tööandja juures töötamisel või ka tööandja, õppeasutuse, praktika vahendaja ja vabatahtliku teenistuse vahetamisel võib välismaalane ilma varasemat pikemat menetlust läbimata sattuda tööle või õppima nt asutusse, mille PPA on lugenud ebausaldusväärseks välismaalaste seaduse tähenduses. Kas sellised riskid on ka lühema ja lihtsama menetluse korral maandatud?</p>	<p>SiM hinnangul ei too muudatus, millega võimaldatakse elamisloa kehtivusaajal vahetada tööandjat või asuda lühiajaliselt tööle teise tööandja juures, kaasa ebasoovitavaid mõjusid. Kehtiva korra kohaselt, kui välismaalane taotleb elamisluba töötamiseks või soovib lühiajaliselt töötada uue tööandja juures, kelle PPA on lugenud ebausaldusväärseks, keeldutakse temale elamisloa andmisest või LTR registreerimisest. Muudatustega hinnatakse tööandja tausta järelkontrolli menetluse raames ning kui tegemist on ebausaldusväärse tööandjaga, tunnistatakse elamisluba või LTR registreering kehtetuks. Lõpptulemus on seega sama – välismaalane ei saa jätkata töötamist või õppimist ebausaldusväärse tööandja või õppeasutuse juures.</p>
<p>2 4</p>	<p>VTK-s on esitatud statistika välismaalaste oodata arvu kohta, mis küündib 15 000 isikuni aastas. Esitatud</p>	<p>Lühiajalise töötamise registreerimisel näeme, et sihtrühma suurus kasvab nende muudatuste tulemusel 15 000 isikuni aastas,</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar
	<p>statistilisest andmevoost nähtub aga, et viimastel aastatel on nt lühiajalise töötamise registreerimised kasvanud kordades, nt viimase viie aasta jooksul on välismaalaste lühiajaliste töötamiste arv kasvanud peaaegu 20 korda ning jooksvaks aastaks prognoosib PPA lühiajaliste töötamiste arvu kasvu võrreldes möödunud aastaga ligi 31%. Seetõttu kerkib küsimus, kas sihtrühma suurusena hetkel näidatud 15 000 isikut aastas tähendab vaid väga lühiajalist ehk prognoosi käesolevaks, 2018. aastaks, ning ei hõlma endas võimalikke kasvuprognose lähiaastateks ehk siis veidi pikemas vaates võib kirjeldatud sihtrühma suurus kasvada oluliselt?</p>	<p>varasemate aastate olulised tõusud on seotud varasemate VMS muudatustega, millega lihtsustati ja avardati võimalusi Eestis töötamiseks. Lähtudes eeldusest, et täiendavaid muudatusi lähiaastatel ei tehta, ei ole põhjust eeldada, et välismaalaste sisserände arv tõuseks oluliselt üle 15 000 isiku aastas.</p>
2 5	<p>Kuigi VTK-ga plaanitavate muudatuste üheks sihtrühmaks on ka tööandjad, pole koostajad lisanud infot välismaalastele tööd andvate ettevõtjate arvu kohta ning pole seda võrrelnud ka kõigi Eesti ettevõtjate arvuga. Täiendavalt annaks parema ettekujutuse seegi, kui lisataks infot nende ettevõtjate arvu kohta, kes valdavalt sõltuvadki oma töös välismaistest töötajatest.</p>	<p>Soovitus kajastada infot välismaalastele tööd andvate ettevõtjate arvu kohta on asjakohane, kuid sellist statistikat ei ole. Statistika on võimalik välja tuua osas, mis puudutab välja antavate elamislubade arvu.</p>
2 6	<p>Võimalusel tuleks VTK-s välja tuua ka muudatustest mõjutatud ametnike hulk (PPA, konsulaadid, töötukassa, KOV), sest nt PPA isikkoosseis ja KOV ametnike hulk võib küll koondarvuna olla suur, kuid võiks eeldada, et välismaalaste töötamise ja loamenetlustega kokku puutuvate ametnike arv on siiski üksjagu väiksem ehk siis muudatused ei mõjuta kogu isikkoosseisu, mis vähendab ühtlasi ka mõju olulisust. Soovitav on erinevaid asutusi neile avalduvate mõjukriteeriumite erisuse korral ka eraldi käsitleda – nt konsulaatidele avalduvate mõjude karakteristikud võivad olla erinevad töötukassa omadest.</p>	<p>Arvestame, et VTK-s võiks muudatustest mõjutatud ametnike hulga selgemalt välja tuua.</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar
2 7	Kavandavate muudatuste (VTKV osa, punkt 14.1., lk 29) raames tuleks hinnata mõju nii Eesti konkurentsivõimele üldisemalt kui ka kohalikule töajuturule, kuna üldiste eesmärkidena on sedastatud, et muudatused omavad mõju nii majandusele, ajuturule kui ka ühiskonnale (VTK p 6 esimene lõik).	Palusime Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ning Sotsiaalministeeriumi sisendit mõjude osas.
2 8	VTK koostamise üks osa on alati mitteregulatiivsete alternatiivide kaalumine . See ei tähenda, et alternatiivne lahendus oleks regulatiivsest lahendusest parem või et see peaks probleemi täielikult lahendama. Sellelt pinnalt jääb nt arusaamatuks, miks töörande regulatsiooni osas ei saaks kaaluda osalist deregulatsiooni või ka senise regulatsiooni parema rakendamise võimalusi, kuna VTK-s toodud muudatuste regulatiivne eesmärk on mitmeski osas omavahel kattuv ehk nõuete leevendamine või ka vastupidi, teatud juhtudel kontrolli tõhustamine, milleks võiksid sobida ka mainitud mitteregulatiivsed lahendid. Niisamuti tuleks mitteregulatiivsete lahenduste võrdlemisel alustada kerkinud probleemist, mis ei pruugi sugugi seisneda regulatsioonis, kus võib peituda pigem üks probleemi võimalik lahendus. Nii nt on kummaline lugeda VTK-s esitatud väidet, et avalikkuse teavitamise abil ei saa kehtivaid välismaalase Eestis ajutamise nõudeid muuta paindlikumaks ega kohaldada diginomaadidele erisusi Eestis ajutamiseks. Eelnev peaks olema ütlematagi selge, kuid mida tuleks pigem kaaluda on see, kas avalikkuse teavitamisel oleks siiski mingisugunegi mõju lahenduste pakkumisel olukorras, kus ajutatakse nt turismiviisa alusel. Minimaalsel juhul võiks ju öelda, et viisa andmisel jagatakse lihtsalt täiendavat infot, mis on ja mis ei ole	VTK koostamisel kaaluti ka mitteregulatiivseid lahendusi ja nagu VTK-s leiti, ei ole sellised lahendused sobivad soovitud eesmärgi saavutamiseks ega praktikas kerkinud probleemide lahendamiseks. Näiteks, lühiajalise ajutamise registreerimise puhul ei võimalda kehtiv regulatsioon teise tööandja juurde tööle asuda ilma, et teine tööandja peaks samu nõudeid täitma. Samuti ei ole kehtiva elamisloa alusel tööle asuda teise tööandja juurde ilma uut elamisluba taotlemata. Turismiviisa andmisel täiendava info jagamine selle kohta, et Eestis ajutamine ilma vastava registreeringuta ei ole lubatud, ei lahenda probleemi, välismaa tööandja juures kagutöö tegemine Eestis viibides ei ole ühegi viisa liigi puhul VMS-ga kooskõlas. Samuti ei ole diginomaadidel viisa taotlemine pikemaks Eestis viibimiseks üldjuhul võimalik, kuna neil on vaja tõendada reisi eesmärki, mis ei saa olla ajutamine kagutöö korras ja samal ajal Eestis turistina viibimine.

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar
	<p>lubatud ning millised on kehtivad muud võimalused, sest võiks eeldada, et ka viisanomaadide eriregulatsiooni loomisel hakkab tegelik olukord sõltuma selliste isikute endi soovist oma töötamisest teada anda. Väheoluline pole alternatiivide kaalumise juures ka see, millised oleksid erinevate lahenduste kulud ja nii nt on juba ka VTK-s märgitud, et diginomaadide regulatsiooni vastu võivad rääkida sellega kaasnevate infotehnoloogiliste arendustööde maht ja kulud, kuid ka kaasnev halduskoormus konsulitele ja PPA-le (7.3)</p>	
29	<p>VTK märgib nii eelnõu kooskõlastamisele saatmise kui ka konsultatsiooni ajaks 2018. a kevade, mis jätab siiski väga vähe aega konsulteerimiseks.</p> <p>Justiitsministeeriumi hinnangul tuleks sellist lähenemist vältida, kus kaasamisel sisuline mõte puudub ja kavandatavasse eelnõusse mingeid sisulisemaid muudatusi enam teha ei saagi.</p>	Võtame teadmiseks
30	<p>Parandada numeratsioon. VTK IV osa „kavandatav õiguslik regulatsioon“, 10 punkti „kavandatava regulatsiooni kirjeldus“, alapunkt 6.4 (<i>VTK numeratsioon on vigane</i>) „muud, sh tehnilised muudatused“, punkt vi „investeeringu nõude ühtlustamine“ (lk 28).</p>	VTK-d uuesti kooskõlastamisele ei saada.
31	<p>VTK IV osa, 8 punkt „kavandatav õiguslik regulatsioon“ (lk 23) nimetab ära mitmed „puutumuses“ olevad EL õigusaktid. Palume eelnõu seletuskirja koostades avada, mida mõeldakse puutumises oleva EL õigusakti all, kas seda, et muudatus on seotud EL õigusaktiga või EL õigusakte igaks juhuks nimetatud, sest need on seotud VMS-ga üldiselt.</p>	Võtame teadmiseks. Eelnõuga ei võeta üle EL õigust, kuid EL õigusakte on nimetatud, sest seadusliku rände reguleerimine on puutumuses EL reeglitega ettenähtud raamistikuga.
Maaeluministeerium		

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar
3 2	<p>VTK-s on lk 36 märgitud (14.42. Edasine analüüs): „Eelnõu koostamise ajal on kavandatud täiendavalt analüüsida mõju majandusele, mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele ning mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele. Mõjude hindamisel kasutatakse lähtealusena olemasolevaid uuringuid ning statistikat. Samuti on plaanis eelnõu koostamisel kaasata otseselt puudutatud huvigruppe.“ Teeme ettepaneku hõlmata järgnevas analüüsis lisaks kvalifitseeritud välismaise tööjõu vajaduse küsimustele põhjalikumalt ka Eesti regionaalse tööpuuduse, siseriikliku tööjõu ümberõppe jm teemasid, mis aitavad kaasa eelnõu avalikus arutelus suure tõenäosusega kerkivate küsimuste vastamisel (taust: näiteks, uuringute kohaselt on Eestis ligikaudu 35 000 noort vanuses 16–26, kes ei õpi, tööta ega ole hõivatud muu tegevusega (nt ajateenijad, väikeste laste vanemad). Senises avalikus kommunikatsioonis on jäänud sageli ebaselgeks, miks enne välismaalt tööjõu sissetoomist ei tehta jõupingutusi Eesti inimvara paremaks rakendamiseks.</p>	<p>Välismaalaste seaduse kavandatavad muudatused tuginevad erinevates riiklikes arengukavades toodud eesmärkidele. Nagu ka VTK-s on välja toodud, siis on Eesti majanduse jaoks vajalike talentide ning välistööjõu juurde meelitamine selge vajadusena nimetanud mitmetes Eesti strateegiadokumentides ja arengukavades. Siseministerium ei pea mõistlikuks Eesti regionaalse tööpuuduse ning siseriikliku tööjõu ümberõppe teemade analüüsimist välismaalaste seaduse muudatuste raames. Eesti regionaalse tööpuuduse ja siseriikliku tööjõu ümberõppe küsimusi analüüsitakse MKM-i, HTM-i ning SOM-i vastavates prognoosides ja uuringutes (nt tööjõuvajaduse analüüs, OSKA analüüsid jne). Välismaalaste seadus reguleerib Eestis viibimist, elamist ja töötamist, üldise tööturuanalüüsi läbiviimist ning tööjõu ümberõppe küsimused ei ole Siseministeriumi pädevuses. Kinnitame, et analüüsid tööjõuturu-, hariduse-, teaduse ja majandusvaldkonnas on aluseelduseks sisserändepoliitika kujundamisel.</p>
3 3	<p>Teiseks, Maaeluministeriumil on antud VTK-ga puutumus eelkõige seoses põllumajandus- ja kalandusvaldkonna ettevõtete hooajatöötajate riiki lubamise regulatsiooniga ning seetõttu soovime olla kursis välismaalaste seaduse ning teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu koostamise protsessiga, et vajadusel valdkonna ettevõtetega konsulteerida (taust: 2017. a muudatuste tulemusel lihtsustati hooajatöötajate töölevõtmist, kui kaotati hooajatöötajatele kohustuslik palgakriteerium ning pikendati riigis viibimise maksimaalset aega üheksa kuuni. Kui 2016. a registreeriti hooajatöötajaid kokku 181 isikut, kellest töötas tegevusalal</p>	<p>Arvestame sooviga. Välismaalaste seaduse ning teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu edastatakse Maaeluministeriumile kooskõlastamiseks.</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar
	<p>põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük 166, siis 2017. a olid vastavad näitajad juba 1160 ja 848 (PPA andmed)).</p> <p>Tiina Runthal Tiina.Runthal@just.ee Joel Kook Joel.Kook@just.ee</p>	
Rahandusministeerium		
3 4	<p>Väljatöötamiskavatsuse punktis II 4.v märgitakse, et riigihangete seaduses on seatud piirang nendele hankemenetluse pakkujate või taotlejate suhtes, keda või kelle haldus-, juhtimis- või järelevalveorgani liiget või muud seaduslikku või asjaomase riigihankega seotud lepingulist esindajat on karistatud riigis ilma seadusliku aluseta viibiva välismaalase töötamise võimaldamise eest, ent kehtiv õigus ei sea vastutust kogu tarne- ja ahelahankes. Muuhulgas sellel põhjusel on kehtiva piirangu mõju ebaseadusliku töötamise takistamisele ainult osaline.</p> <p>Juhime tähelepanu, et riigihangete seaduse 1. jaanuaril 2019 jõustuva § 122 redaktsiooni kohaselt peab hankija ehitustööde hankemenetlustes, mille eeldatav maksumus on vähemalt võrdne riigihanke piirmääraga (so 150 000 eurot ilma käibemaksuta), kontrollima iga alltöövõtja suhtes RHS § 95 lg 1 toodud kõrvaldamise aluste puudumist, kuhu kuulub ka karistus ilma seadusliku aluseta viibiva välismaalase töötamise võimaldamise eest (§ 122 lg 5). Kõrvaldamise aluste puudumist tuleb kontrollida nii hankemenetluses pakkumuses nimetatud alltöövõtja kui ka hankelepingu täitmisel lisanduva alltöövõtja suhtes. Kui alltöövõtjal mõni kõrvaldamise alus esineb, ei või pakkuja seda alltöövõtjat hankelepingu täitmisse kaasata ning alltöövõtja tuleb asendada (§ 122 lg 7). Asendavat</p>	<p>Võtame teadmiseks, et RHS-s nimetatud kõrvaldamise aluseid võimalik täiendada VMS §-s 301 sätestatud väärttega. Kokkulepitult Rahandusministeeriumiga lahendati RHS muutmise küsimused välismaalaste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadusega, mis Riigikogus 2018. aasta 13. juunil vastu võeti.</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar
	<p>alltöövõtjat tuleb hankijal omakorda kontrollida.</p> <p>Pakkuja peab esitama koos pakkumusega kinnituse, et ta ei kaasa hankelepingu täitmisel alltöövõtjat, kes kuuluks asendamisele (§ 122 lg 3), st kui alltöövõtjal esineb mõni kõrvaldamise alus. Kui pakkuja sellise alltöövõtja ikkagi kaasab, on ta hankelepingut rikkunud. Selliseks puhuks peab hankija olema sätestanud hankelepingus sanktsioonid, näiteks leppetrahvi tasumise.</p> <p>Kui hankija on vastavalt sanktsioonid ette näinud, on võimalik see pakkuja, kes kõrvaldamise alusega alltöövõtja oma hankelepingu täitmisel kaasas, järgmiselt hankemenetlusest kõrvaldada RHS § 95 lg 4 p 8 alusel. Nimetatud säte võimaldab kõrvaldada hankemenetlusest pakkuja, kes on eelnevat või eelnevaid hankelepinguid oluliselt või pidevalt rikkunud, mille tagajärjel on rakendatud kas hankelepingu ennetähtaegset ülesütlemist, hinna alandamist, kahju hüvitamist või leppetrahvi maksmist.</p> <p>Riigihangete seaduse eesmärgiks on seaduse § 2 lg 1 kohaselt esmajoones tagada hankija rahaliste vahendite läbipaistev, otstarbekas ja säästlik kasutamine, isikute võrdne kohtlemine ning konkurentsi efektiivne ärakasutamine riigihankel. Sama paragrahvi lõikes 2 sätestatakse, et riigihangetel arvestatakse ka sotsiaalsete kaalutluste, innovatsiooni rakendamise ning keskkonnasäästlike lahendustega, mis on riigihangete sekundaarsed eesmärgid. Leiame, et kuigi riigihangetel on tõesti võimalik üsna efektiivselt sekundaarseid eesmärke täita, ei saa need kaaperdada riigihanke esmast eesmärki. Lisaks märgime, et üks olulisemaid põhimõtteid, mille järgi hankija peab riigihanget korraldades tegutsema, on läbipaistvuse ja võrdse kohtlemise kõrvalproportsionaalsus.</p>	

Ettepanek/märkus	SiM kommentaar
<p>Kui riigihangete seaduses sätestada ebaseaduslikult riigis viibivale välismaalasele töötamist võimaldanud isikute ja selle eest karistatud isikute osalemine riigihangetel sellise rangusega nagu seda on märgitud VTK-s, st kogu allhanke- või tarneahela osas, tekib paratamatult küsimus proportsionaalsusest. Sellise regulatsiooni vajalikkust ei ole VTK-s ka vähimalgi määral põhjendatud. Niigi on seadusandja pretsedenditult sekkunud eraõiguslikku võlaõigussuhtesse, sätestades eelpool kirjeldatud alltöövõtjate kontrolli §-s 122. Kui hankijale panna kontrollikohustus ka alltöövõtjate alltöövõtjate ning tarnijate üle, kellega hankijal puudub igasugune võlaõiguslik suhe, on tegemist ilmselgelt ebaseadusliku ebaproportsionaalse meetmega. Samuti tekib sellisel juhul küsimus, miks analoogset kontrolli ei teostata teiste kõrvaldamise aluste kohta nagu näiteks terroris või inimkaubandus, mis on kahtlemata palju rängemad süüteod.</p> <p>Kokkuvõtlikult leiame, et 1. jaanuaril 2019 jõustuva RHS §-s 122 sätestatud meetmed alltöövõtjate suhtes on piisavad ja proportsionaalsed ega vaja täiendamist. Samas nõustume, et RHS § 95 lg 1 punktis 2 nimetatud kõrvaldamise alust on tulenevalt direktiivi 2009/52/EÜ art 7 lg 1 punktist b asjakohane täiendada nende isikute kõrvaldamisega, kes on võimaldanud välismaalase Eestis töötamise tingimuste rikkumist (välismaalaste seaduse § 301 toodud väärtegu).</p> <p>Kristel Mesilane Kristel.Mesilane@fin.ee Evelin Karindi-Kask Evelin.Karindi-Kask@fin.ee</p>	
Tartu Ülikool	

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar
3 5	Lühiajaline töötamine mitme tööandja juures samaaegselt. Tartu Ülikool tervitab muudatust, mille kohaselt võib välismaalane töötada samal ajal mitme tööandja juures. Samas tuleb arvestada, et tingimust, mille järgi lühiajalise Eestis töötamise registreerimise nõuded peavad olema täidetud tööandja juures, kes registreeris välismaalase lühiajalise töötamise, on teisel tööandja raske kontrollida. Kindlasti on vaja välja töötada mehhanism, mille järgi saab teine tööandja olla kindel, et kohustus neid tingimusi täita ei lasu temal. Samuti tuleb selgelt reguleerida see, et kui töösuhe esimese tööandja juures lõpeb, siis kuidas saab teine tööandja sellest teada, ja juhul, kui ta on huvitatud välistöötajaga töösuhte jätkamisest, siis kas tal tuleb lühiajaline töötamine uuesti registreerida.	Välismaalase lühiajalise töötamise registreeringu olemasolu on võimalik kontrollida avaliku e-päringu kaudu PPA koduleheküljel. Seega tööandja, kes soovib võtta välismaalase täiendavalt tööle, võib PPA kodulehekülje kaudu kontrollida, kas välismaalase lühiajaline töötamine teise tööandja juures on registreeritud.
3 6	Tööandja vahetamine. Eelnõu kohaselt sätestatakse välismaalaste seaduses töötamise erisus, mille järgi võib välismaalane elamisloa kehtivusaja jooksul asuda tööle uue tööandja juurde, ilma et peaks selleks taotlema uut elamisluba. Tingimuseks on, et uuel ametikohal töötamiseks on nõutavad samad kutse- ja kvalifikatsiooninõuded. Eelnõu seletuskirjas tuleks selgemalt avada, mida peetakse silmas kutse- ja kvalifikatsiooninõuete all ja kuidas saab uus tööandja veenduda või kontrollida, et need nõuded oleksid piisavalt sarnased esimese tööandja juures kehtinud nõuetega selleks, et ei peaks uut elamisluba taotlema.	Arvestame. Seletuskirjas avatakse tööandja vahetamisega seonduvat regulatsiooni täpsemalt.
3 7	Lähedase sugulase juurde elama asumine. Tartu Ülikool tunnustab muudatusettepanekut, mille kohaselt võib vanavanem asuda Eestis elava lapse või lapselapse juurde, et abistada teda laste hoidmisel. Praktikas on välistöötajate probleem lastele hoidjate	Võtame teadmiseks, et Tartu Ülikool muudatust toetab.

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar
	leidmisel olnud tööandjale takistus, mis saab nüüd loodetavasti lahenduse.	
3 8	<p>Praktika sooritamine. Ülikooli kutsel praktikale tulijad viibivad Eestis pikaajalise viisa alusel, kuid pikaajalise viisa taotlemise alusena ei ole praktika sooritamist sätestatud, on viisat on võimalik anda vaid seoses Eestisse õppima asumisega. Praktika sooritamine ei ole aga välismaalaste seaduse mõttes täiskoormusega õppimine. Seega teen ettepaneku täiendada praegu kehtiva välismaalaste seaduse paragrahvi 62² selliselt, et lisaks õppimiseks (nii lühi- kui pikaajalise) viisa taotlemise võimalusele oleks võimalik viisat taotleda ka praktika sooritamiseks. Lisaks on praegu kehtiva välismaalaste seaduse paragrahvis 164 kirjeldatud tingimused, mille esinemisel saab taotleda tähtajalist elamisluba õppimiseks seoses praktikal osalemisega. Tegelik praktika on aga selline, et õppijad tulevad Tartu Ülikooli praktikale enamasti kuni aastaks pikaajalise viisaga. Ka praktikal osaleja kohta Politsei- ja Piirivalveameti teavitamise kohustus, mis õppeasutusel välismaalaste seaduse paragrahvi 287 järgi on, kehtiks justkui vaid neile praktika sooritajatele, kes viibivad Eestis tähtajalise elamisloaga. Tartu Ülikooli ettepanek on viia välismaalaste seaduse regulatsioon selles küsimuses kooskõlla tavapraktikaga.</p>	<p>Tingimused viisa või elamisloa taotlemiseks praktika sooritamise eesmärgil on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2016/801 kolmandate riikide kodanike teadustegevuse, õpingute, praktika, vabatahtliku teenistuse, õpilasvahetusprogrammides või haridusprojektides osalemise ja au pair'ina töötamise eesmärgil riiki sisenemise ja seal elamise tingimuste kohta (ELT L 132, 21.05.2016, lk 21–57). Kooskõlas nimetatud direktiiviga, on praktika sooritamiseks võimalik välismaalasel taotleda viisat lühiajaliseks Eestis töötamiseks. Nõuded lühiajalise töötamise registreerimiseks praktika eesmärgil on sätestatud VMS § 106 lõikes 15. Seega on juba kehtiva seaduse kohaselt võimalik välismaalasel taotleda viisat praktika sooritamiseks.</p>
3 9	<p>Kohanemisprogrammis osalemine. Vastavalt välismaalaste seaduse paragrahvidele 121¹ suunab Politsei- ja Piirivalveamet välismaalase, kellele on elamisluba antud või kelle elamisluba on pikendatud, osalema kohanemisprogrammis. Tartu Ülikoolil on ettepanek laiendada kohanemisprogrammis osalemise õigust kõigile õppijatele, kes viibivad</p>	<p>Täname ettepaneku eest. Siseministerium analüüsib võimalusi, et kohanemisprogrammis osalemist võimalust laiendataks ka nendele välismaalastele, kes viibivad riigis ajutise viibimisalusega.</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar
	<p>Eestis legaalselt sõltumata Eestis viibimise õiguslikust alusest. Seda põhjusel, et elamisloa saamise ajaks on suur osa Eestisse saabunud õppija infovajadusest juba rahuldatud ning kohanemisprogrammist oleks rohkem kasu just vahetult pärast Eestisse saabumist.</p> <p>Aliis Liin Aliis.Liin@ut.ee</p>	
Välisministeerium		
40	<p>Seoses väljatöötamiskavatsuses kavandatud tööänderegulatsiooni muutmisega teeb Välisministeerium ettepaneku lisada eelnõusse muudatus, mis puudutab rahvusvahelise sanktsiooni riigisisest rakendamist. 2017. aasta detsembris muutis Vabariigi Valitsus määrust nr 84, mis puudutab Korea Rahvademokraatliku Vabariigi (edaspidi <i>KRDV</i>) vastu suunatud piirava meetme rakendamist. Muudatus võimaldab rakendada ÜRO ja EL Nõukogu kehtestatud rahvusvahelist sanktsiooni, millega on liikmesriikidele kehtestatud kohustus mitte anda <i>KRDV</i> kodanikele tööloa oma jurisdiktsioonis seoses oma territooriumile lubamisega.</p> <p>Kuna Eesti õigusruum ei näe ette eraldi tööloa, leidsid Siseministeerium ja Välisministeerium ühise analüüsi tulemusena, et piirangu korrektseks ülevõtmiseks on asjakohane piirata välismaalaste seaduse § 118 punktis 4 nimetatud tähtjalise elamisloa töötamiseks andmist. Kuna välismaalaste seaduses toodud tähtjalise elamisloa andmisest keeldumise alused ei võimalda elamisloa andmisest keeldumist põhjusel, et taotleja on rahvusvahelise sanktsiooni subjekt, kehtestas Vabariigi Valitsus Välisministeeriumi ettepanekul määruse nr 84, mis sätestab vajaliku lisaaluse elamisloa andmisest keeldumiseks. Välisministeerium teeb</p>	<p>SiM ei ole ettepanekule vastu, kuid kokkuleppel VäM-iga tehakse vastav muudatus rahvusvahelise sanktsiooni seaduse muutmise raames.</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar
	<p>ettepaneku lisada välismaalaste seaduse §-i 123, mis sätestab tähtajalise elamisloa andmisest keeldumise üldalused, punkt, mille järgi ei väljastata tähtajalist elamisluba välismaalasele, kes on rahvusvahelise sanktsiooni subjekt. Rahvusvahelise sanktsiooni subjekt on kindlaks määratud sanktsiooni kehtestavas õigusaktis ehk ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonis või EL Nõukogu otsuses. Muudatus võimaldab tulevikus Eestil korrektselt ja viivitamatult rakendada rahvusvahelisi sanktsioone, ilma täiendavaid õigusakte vastu võtmata.</p>	
4 1	<p>Väljatöötamiskavatsus võiks puudutada ka Eestisse akrediteeritud ajakirjanike elamisloa taotlemisel esinevaid probleeme (pole tööandjat Eestis).</p>	<p>2017 a. jaanuaris jõustunud muudatustega anti välisministeeriumi akrediteeritud ajakirjanikele õigus Eestis töötada lühiajaliselt ilma elamisloata ning ilma lühiajalise töötamise registreerimise kohustuseta, tingimusel et ajakirjanikul on Eestis viibimiseks seaduslik alus ning tema töötamine ei ületa 9 kuud 12 kuu jooksul. Tulenevalt 12.04 VV otsusest pikendada lühiajalise töötamise üldist perioodi üheksalt kuult kaheteistkümnele kuule, kavandame ka välisministeeriumi akrediteeritud ajakirjanikel võimaldada Eestis töötada 12 kuud järjestikku. Seega on alates eelmisest aastast akrediteeritud ajakirjanikel seaduslik alus Eestis ajutiselt töötada ning asjaolu, et neil ei ole tööandjat Eestis, ei ole probleemiks.</p> <p>Kaalumaks, kas tähtajalise elamisloa andmise üldreeglite osas on vajalik akrediteeritud ajakirjanikele erisuse tegemine, palume Välisministeeriumil hinnata, kas ajakirjanike lühiajalise töötamise võimalus (peatselt kuni 12 kuud), ei kata nende kategooria isikute töötamise vajadusi ära. Alates 2012 a. jaanuarist on tähtajaline elamisluba antud kolmele välisministeeriumi akrediteeritud ajakirjanikule ning ühel juhul keeldutud. Seega on nende isikute arv, kes tähtajalist elamisluba antud alusel on taotlenud, väga väike. Arvestades, et alates 2017 a. on ajakirjanike lühiajalist töötamist oluliselt</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar
		<p>lihtsustatud ning välisajakirjanike Eestis töötamine on oma iseloomult eelkõige ajutine – kas eelnevad muudatused ei kata välisajakirjanike töötamise vajadusi ära.</p> <p>Märgime, et üldpõhimõttena antakse tähtajaline elamisluba Eestis registreeritud tööandja juures töötamiseks. Seda ka nt juhul kui tegemist on lähetatud töötajaga – sellisel juhul tuleb tööandja kutse esitada Eesti tööandjal, kelle juurde välismaalane tööle lähetatakse. Eesti tööandja nõue on kehtestatud põhjusel, et elamisloa menetluses kontrollitakse tööandja tausta ning tööandjale kohalduvad kutsuja kohustused. Tööandja vastutuse regulatsioon on efektiivse töörannde toimimise üks olulisematest põhimõtetest. Erisust, mille kohaselt ei pea välismaalasel olema Eesti tööandjat, kes tema eest ka vastutab, ei ole täna ühelegi kategooriale töötajatele kohaldatud.</p> <p>Täpsustame, et nõue Eestis registreeritud tööandja olemasolu kohta elamisloa taotlemisel ei pea tingimata tähendama, et tööandja peab olema Eesti äriregistris registreeritud, vaid tegemist võib olla ka välisriigi tööandjaga, kes on registreeritud mitteresidendist tööandjana Maksu- ja Tolliameti juures. Juhul, kui välisriigi tööandja juures töötav välismaalane töötab Eestis pikaajaliselt ning tööandjal tekib Eestis maksukohustus, on ta kohustatud ennast MTA juures registreerima mitteresidendist tööandjana. Seda ka juhul, kui tegemist on FIE-ga. Arvestades, et elamisluba katab olukorra, kus välisajakirjanikul on vajadus Eestis töötada kauem kui 12 kuud, siis on välisajakirjaniku tööandja kohustatud ennast Eestis igal juhul registreerima. Seetõttu peame me põhjendatuks, et sarnaselt kõikide teiste elamisloa töötamiseks juhtudele, võtab välisriigi tööandja, kes välisajakirjanikul pikaajaliselt Eestis töötada võimaldab, endale ka kutsuja kohustused.</p>
4 2	Väljatöötamiskavatsuse leheküljel 15 punktis 4 on loetletud haldusorganid, kes on seotud välismaalase viisa,	Arvestame märkusega, et seletuskirjas tuleks sõna „konsulaadid“ asemel kasutada sõna „välisesindused“.

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar
	<p>lühiajalise töötamise või elamisloa regulatsiooniga. Sõna „konsulaadid“ tuleks asendada sõnaga „välisesindused“.</p> <p>Liina Martinson Liina.Martinson@mfa.ee</p>	
Sotsiaalministeerium		
4 3	<p>VTK punkti 4.1 „Töörände regulatsioon“ alapunktis vi „Töötukassa luba“ tehakse ettepanek muuta VMS §-s 177 sätestatud töötukassa loa (töökoha täitmiseks välismaalasega) andmise menetlust tööandjale võimalikult vähekoormavaks ning haldusorganitele menetluslikult mõistlikumaks. Selleks pakutakse VTK-s välja, et otsuse, kas töökohta, millele soovitakse välismaalast tööle võtta, on võimalik täita sobiva kohaliku töötajaga, teeb Politsei- ja Piirivalveamet (edaspidi PPA) elamisloa menetluse käigus, tuginedes töötukassa hinnangule. Me ei pea mõistlikuks lahendust, kus menetlus viiakse üle PPA-sse, kuid otsuse tegemiseks on endiselt vajalik töötukassa hinnang. Hinnangu andmiseks peaks töötukassa tegema samu toimingud, mis seni. Seega ei vähendaks muudatus töötukassa halduskoormust ega lühendaks menetlusaega. Samal ajal lisanduks koormus PPA-le.</p> <p>VTKs kavandatud viisil tööturu kontrolli menetluse sidumine elamisloa menetlusega ei ole mõistlik ega taotleja huvides. Tekiks olukord, kus isik esitab elamisloa saamiseks taotluse (saatkonna kaudu või tulles kohale ja tasudes riigilõivu) ning alles seejärel võib selguda, et antud töökohta ei lubata välismaalasega täita. Seega kannaks isik ebamõistlikke kulusid, riski ja koormust võrreldes tänase olukorraga. Muudatus ei lihtsustaks asjaajamist ka tööandja jaoks, kes on võimaliku keelduva otsuse saamise</p>	<p>Soovime märkida, et ettepanek Töötukassa loa menetluse lihtsustamiseks tehti Siseministeeriumile koostööpartnerite poolt VMS muudatusettepanekute raames. Mh on riiklikus nullbürokratia projekti raames tehtud ettepanek asendada eraldi Töötukassa loa nõue võimalusega, et PPA-l oleks õigus elamisloa väljastamisel töötamiseks teha Töötukassast andmepäring, kas vastava kvalifikatsiooninõudega ametikohale on Eestis tööjõupuudus või mitte. Seetõttu kaardistasime vastava ettepaneku VMS muutmise väljatöötamiskavatsuses. Nõustume tööandjatega, et muudatus, millega viiakse tööturu olukorra kontroll läbi elamisloa menetluses, muudaks välismaalase värbamisprotsessi kiiremaks ning tööandjale lihtsamaks.</p> <p>Sotsiaalministeeriumi ettepanekut, mille kohaselt Töötukassa Loa menetlus üldse kaotatakse, ei pea me mõistlikuks. Tööjõu olemasolu kontroll on riigile oluline võimalus sisserände reguleerimiseks ning oma tööjõu kaitsmiseks. Mitmed EL õigusaktid ei võimalda riikidel kohaldada teatud kategooria välismaalaste suhtes piirarvu, küll on riigil lubatud kontrollida tööturu olukorda ning vajadusel elamisloa andmisest keelduda. Kuigi tänases tööjõupuuduse olukorras saavad tööandjat Töötukassalt üldjuhul loa välismaalase Eestisse tööle toomiseks, ei pruugi olukord tulevikus nii olla ning sellisel juhul peab riigile jääma võimalus elamisloa andmisest keelduda, kuigi elamisloa andmise üldtingimused on täidetud.</p> <p>Leiame, et ettepanek, mille kohaselt peab tööandja Töötukassa loa taotlema elamisloa menetlusele eelnevalt, kuigi senise Töötukassa asemel PPA-s, ei muuda</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar
	<p>ajaks juba alustanud asjatuid ettevalmistusi konkreetse töötaja värbamiseks.</p> <p>Siiski nõustume, et töötukassa loa taotlemise ja menetlemise protsess praegusel kujul on ebaproportsionaalselt aja- ja töömahukas ning vajab muutmist. Senine lubade menetlemise praktika näitab, et keelduvaid otsuseid on väga vähe ja enamasti on need tingitud muudest asjaoludest, kui sellest, et töökohale sobivaid kohalikke töötajaid on piisavalt (nt 2016. aastal tegi töötukassa 553 otsust, keelduv otsus tehti kolmel korral ja 12 puudustega taotlust jäeti läbi vaatamata). Üldiselt on välismaalase värbamine tööandjale kohaliku töötaja värbamisest kulukam ja töömahukam, mistõttu on nad tavaliselt loa taotlemise hetkeks välja selgitanud, et sobivaid inimesi Eestist ei leia. Sellega seoses on Sotsiaalministeerium varem teinud ettepaneku töötukassa loa nõudest üldse loobuda, arvestades VMS-s kehtestatud elamisloa saamise muid nõudeid, mis tagavad, et välismaalaste, kes Eestis tööle asuvad, teadmised ja oskused soodustavad Eesti majanduse, teaduse, hariduse või kultuuri arengut.</p> <p>Alternatiivina pakume kõigile osapooltele (asutused, tööandja, elamisluba taotlev töötaja) vähem koormavat tööturu kontrolli menetlust. Toetame lahendust, et tööandja saab töökoha täitmiseks välismaalasega taotleda luba PPA-st, st kogu tööandja asjaajamine välismaalase värbamiseks toimub ühes asutuses. Leiame, et loa töökoha täitmiseks võiks tööandjale anda PPA, kes teeb iseseisvalt otsuse, mis põhineb töötukassalt x-tee päringu kaudu saadud andmetel, kas töökohale on pakkuda sobivate oskuste ja omadustega kohalikke töötajaid või mitte. Loa andmine või sellest keeldumine peaks selguma enne</p>	<p>protsessi tööandja jaoks kuidagi lihtsamaks. Lisaks toob see PPA-le kaasa täiendava halduskoormuse. Oleme seisukohal, et menetluse viimine Töötukassast PPA-sse suurendab riigi halduskoormust, kuna muudatuse järgselt on tööturu kontrolli menetlusega seotud kaks asutust – nii Töötukassa kui PPA. Ettepanek arendada andmevahetust Töötukassa ning PPA vahel, et andmed elamisloa menetluse raames hõlpsamini liiguksid, on tervitatav ning seda saab kaaluda ka olukorras, kus taotlus esitatakse Töötukassale.</p> <p>Võttes arvesse, et Sotsiaalministeerium tööturu olukorra kontrollimist elamisloa menetluses ei toeta, ei kavandata välismaalaste seadusega vastavat muudatust.</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar
	elamisloa taotluse esitamist, et vältida asjatut koormust tööandjale ja taotlejale.	
4 4	<p>Kehtiv VMS ei võimalda ajutise viibimisalusega Eestis viibivatel välismaalastel oma elukohta rahvastikuregistris registreerida. VTK punktis 4.2 tehakse ettepanek vastava võimaluse loomiseks, et tagada avalike teenuste kättesaadavus lühiajaliselt Eestis töötavatele välismaalastele, teadlastele või ettevõtjatele, kes panustavad läbi maksude Eesti majandusse.</p> <p>Toetame muudatust, kuid juhime tähelepanu, et ajutise viibimisõiguse lisandumisel rahvastikuregistri kande alusena elamisloa ja elamisõiguse juurde, tuleb rahvastikuregistri andmevahetuse teenust täiendada selliselt, et andmed selle kohta edastatakse ka asutustele, kes lähtuvad rahvastikuregistri andmetest teenuste osutamisel (sh töötukassa).</p>	Eelnõus arvestatakse, et rahvastikuregistri muudatuste rakendamine eeldab infotehnoloogilisi arendusi ka Töötukassa infosüsteemis ning sotsiaalteenuste ja –toetuste infosüsteemis (STAR). Vastavad kulud kajastatakse eelnõu seletuskirjas.
4 5	<p>Tööinspeksioonile edastatud VTK-l põhineva VMS tervikteksti (edaspidi VMS terviktekst) § 100¹ sätestab viisa andmisest keeldumise, viisa tühistamise, viisa kehtetuks tunnistamise, viibimisaja pikendamise keeldumise ja viibimisaja ennetähtaegse lõpetamise otsuse vaidlustamise korra. Sama paragrahvi lõike 11 kohaselt võib välismaalane esitada avalduse otsuse vaidlustamiseks (edaspidi käesolevas alljaotises vaidlustus) 30 päeva jooksul otsuse teatavaks tegemise päevast arvates. Kogu VMS terviktekst 2. peatüki 2. jao 5. jaotuse 4. alljaotises (§ 100¹-1009) kasutatakse mõistet vaidlustus.</p> <p>Vaatamata VMS tervikteksti § 12 lõikes 3 sätestatule, et viisa andmisest keeldumise, viisa tühistamise, viisa kehtetuks tunnistamise, viibimisaja pikendamisest keeldumise ja viibimisaja ennetähtaegse lõpetamise otsuse vaidlustamisele ei kohaldata</p>	VMS kohaselt ei kohaldu viisa andmisest keeldumise, viisa tühistamise, viisa kehtetuks tunnistamise, viibimisaja pikendamisest keeldumise ja viibimisaja ennetähtaegse lõpetamise otsuse vaidlustamise menetlusele haldusmenetluse seadus (HMS). Selleks, et selgelt eristada HMS-i vaidmenetlust ning VMS-i vaidlustamise menetlust, on Justiitsministeeriumi soovitusel kohaselt kasutatud VMS-i muudatuste puhul mõistet „vaidlustus“. Lisaks märgime, et kavandatavad viisaregulatsiooni muudatused viiakse ellu eraldiseisva eelnõuga.

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar
	<p>haldusmenetluse seaduse sätteid, on sisuliselt tegemist vaidega haldusorgani otsuse peale. Meie hinnangul ei ole mõistlik kasutada uusi väljendeid vaatamata sättele, et VMS terviktekst § 12 lg 3 välistab haldusmenetluse seaduse kohaldamise. Ka VTK punktis 6.3 alapunktis i räägitakse vaide esitamisest ja vaidemenetlusest.</p> <p>Teeme ettepaneku mõiste „vaidlustus“ asemel kasutada mõistet „vaie“.</p>	
<p>4 6</p>	<p>VMS tervikteksti 1. peatüki 1. jao 2. jaotis sätestab rida mõisteid. Edaspidi kasutatakse VMS terviktekstis aga lisaks kirjeldatud mõistetele teisigi mõisteid, mille sisustamiseks tuleb terve seadus läbi töötada. Nii kasutatakse VMS terviktekstis mõisteid kasutajaettevõtja, ettevõtjasiseselt üleviidav töötaja, asukohast sõltumatu töötaja. Mõiste „vastuvõttev üksus“ on avatud alles VMS tervikteksti §-s 19414, kuid mõistet ennast kasutatakse juba eelnevalt. VTK-st ja VMS terviktekstist ei selgu, miks kasutatakse VMS terviktekstis mõiste „kaugtöötaja“ asemel mõistet „asukohast sõltumatu töötaja“ ning kas VMS terviktekstis on ettevõtja näol tegemist füüsilise või juriidilise isikuga või mõlemaga.</p> <p>Teeme ettepaneku parema arusaadavuse ja ühetaolise tõlgendamise eesmärgil sätestada ka eespool nimetatud mõisted viidatud jaotises.</p>	<p>VMS on mahukas seadus ja üldsätete alla kuuluvas jaotises on toodud üldmõisted, mis kohalduvad kõikide rändeliikide puhul. Mõisteid, mis kohalduvad vaid teatud rändeliikide puhul (nt kasutajaettevõtja, ettevõtjasiseselt üleviidava töötajaga, iduettevõtja, asukohast sõltumatu töötaja mõistega), on reguleeritud vastavates rändeliikide jaotistes.</p> <p>Eelnõu muudatustega defineeritakse VMS-is mõiste asukohast sõltumatu töötaja ning täpsustatakse ka, keda antud kategooria hõlmab. Mõistet „asukohast sõltumatu töötaja“ on kasutatud seetõttu, et keskse tähtsusega nn diginomaadidele viisa andmisel on asjaolu, et isikul on asukohast sõltumatu töö.</p>
<p>4 7</p>	<p>VMS terviktekstis on toodud kaheksa paragrahvi, mille pealkirjaks on „Kutsuja kohustused“ (§-des 45¹, 64¹, 109², 148, 160, 174, 190 ja 219). Vaid VMS tervikteksti § 109² lg 2, § 174 lg-d 1¹ ja 2, § 190 lg 2 ja § 219 avavad kutsuja kohustuse sisulised nõuded, samas kui kõik teised viidatud paragrahvid või nende ülejäänud lõiked panevad ühele või teisele kutsujale vastava kohustuse.</p>	<p>VMS-i alljaotistes (45¹, 64¹, 106², 148, 160, 174, 190) on täpsustatud, <u>millistele isikutele</u> VMS-i sätestatud menetluste lõikes kohalduvad VMS-i mõistes kutsuja kohustused ning tulenevalt EL direktiividest ka kutsuja kohustuse lõppemise piirangud. VMS §291 sätestab, <u>millised on kutsujale lasuvad kohustused välismaalase suhtes.</u></p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar
	<p>HÕNTE kohaselt antakse paragrahvile sisu iseloomustav lühike pealkiri. Olukorras, kus VMS terviktekst sisaldab kaheksat sama pealkirjaga paragrahvi on see segadust tekitav ja eksitav. Lisaks tuleks parema selguse mõttes kohustuse kandja määramise juures lisada ka viited kohalduvatele sisulistele paragrahvidele.</p>	
<p>4 8</p>	<p>VMS tervikteksti § 40² lõike 1 kohaselt võib PPA siduva eelotsusega (edaspidi eelotsus) anda hinnangu tööandja, õppeasutuse, praktika vahendaja või muu isiku usaldusväärse kohta, kes soovib välismaalast Eestisse kutsuda. Sama paragrahvi lõike 2 kohaselt on eelotsus PPA-le siduv tulevikus esitatava lühiajalise töötamise registreerimise, elamisloa taotlemise või selle pikendamise suhtes sooritatava toiminguga või antava haldusakti kohta. Lõike 3 kohaselt kehtestab eelotsuses sisalduvad andmed, eelotsuse kehtivuse tähtaja ning selle vastuvõtmise korra valdkonna eest vastutav minister määrusega.</p> <p>VTK punkti 6.4 alapunktis i selgitatakse, et muudatuse eesmärgiks on vähendada haldusorganite halduskoormust nende kutsujate puhul, kelle usaldusväärsus on põhjust kahelda, vähendades ühtlasi seeläbi illegaalse immigratsiooni riski. Eeltoodust järeldub, et eelotsus on seega siduv vaid nende tööandjate ja õppeasutuste puhul, kes on korduvalt rikkunud välismaalaste Eestisse kutsumisega seaduses kehtestatud nõudeid.</p> <p>Vaatamata asjaolule, et VMS tervikteksti § 40² lõikes 3 sätestatakse, et eelotsusega seonduv kehtestatakse ministri määrusega, teeme parema õigusselguse huvides ettepaneku täiendada VMS-i, nt VMS tervikteksti § 40² lõiget 2, ja selgelt sätestada, et eelotsus on siduv vaid nende tööandjate ja õppeasutuste puhul, kes on korduvalt</p>	<p>Täname ettepaneku eest. Eelnõuga sätestatakse, et eelotsuse kutsuja ebausaldusväärse kohta võib anda, kui kutsujat on korduvalt karistatud käesolevas seaduses sätestatud väärteo toimepanemise eest.</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar
	rikkunud välismaalaste Eestisse kutsumisega seaduses kehtestatud nõudeid. Lily Mals Lily.Mals@sm.ee	